

Magyar rapszódia
Magyar rapszódia

festészet

Живопись

grafika

Графика

szobrászat

Скульптура

Виставка відкрита від 19 жовтня до 30 листопада
2019 року
Львівська національна галерея мистецтв імені
Б.Г.Возницького

Організатори висловлюють щирю вдячність за
підтримку проекту:
Незалежному культурологічному журналу «Г»,
Департаменту з питань культури, релігій та
національностей ЛОДА,
Фонду імені Бетлена Габола (Угорщина),
Посольству Угорщини в Україні

Організатори висловлюють персональну вдячність
особам, які доклали своїх зусиль до реалізації
проекту:
Тарасу Возняку- генеральному директору Львівської
національної галереї мистецтв ім. Б.Возницького
(ЛНГМ),
Світлані Стець- мистецтвознавцю, науковому
співробітнику ЛНГМ,
Габору Сарвашу- голові Товариства культури
львівських угорців,
Іллі Левіну, ХУ- фотомитцям

A kiállítás 2019 október 19-től november 30-ig tekinthető
meg a B.G. Voznickij nevét viselő Lvivi Nemzeti Művészeti
Galériában

A szervezők mély köszönetüket fejezik ki a projekt
támogatásáért:
a „Ji” független kulturológiai kiadványnak,
a Lvivi Megyei Állami Közigazgatás művelődési, vallási és
nemzetiségi kérdésekkel foglalkozó főosztálynak,
a Magyarországi Bethlen Gábor Alapnak,
Magyarország Ukrajnai Nagykövetségének

A szervezők őszinte elismerésüket fejezik ki a projekt
önzetlen és tevékeny támogatásáért:
Voznyák Tarasznak, a B.G. Voznickij nevét viselő Lvivi
Nemzeti Művészeti Galéria vezérigazgatójának,
Sztec Szvitlána művészettörténésznek, a LNMG tudomán-
yos munkatársának,
Szarvas Gábornak, a Lembergi Magyarok Kulturális
Szövetsége elnökének,
Illja Levin XY-fotóművészeknek

Magyar rapszódia
Magyar rapszódia

festészet
живопис
grafika
графіка
szobrászat
скульптура

Львів 2019

Ідея виставки
Габор Сарваш
Світлана Стець

Концепція виставки
Світлана Стець

Куратори виставки
Світлана Стець

Пластична організація виставки
Андрій Рибка

Організаційна координація виставки
Наталія Крокіс
Ганна Банцекова

Видавець
© Львівська національна галерея мистецтв імені
Б.Г.Возницького

Автор текстів
Світлана Стець

Графічний проект каталогу
© Незалежний культурологічний журнал «І»

Редактор
Наталія Маїк
Габор Сарваш

Верстка
Христина Рябуха

Друк
ФОП Кичма І.В.

Ötlet:
Sztec Szvitlána és
Szarvas Gábor

Koncepció:
Sztec Szvitlána

Kurátor:
Sztec Szvitlána

Térplasztika:
Ribka Andrij

A kiállítást szervező koordinátorok:
Krokisz Natália
Bancekova Hanna

Kiadó:
© a B.G.Voznickij nevét viselő
Lvivi Nemzeti Művészeti Galéria

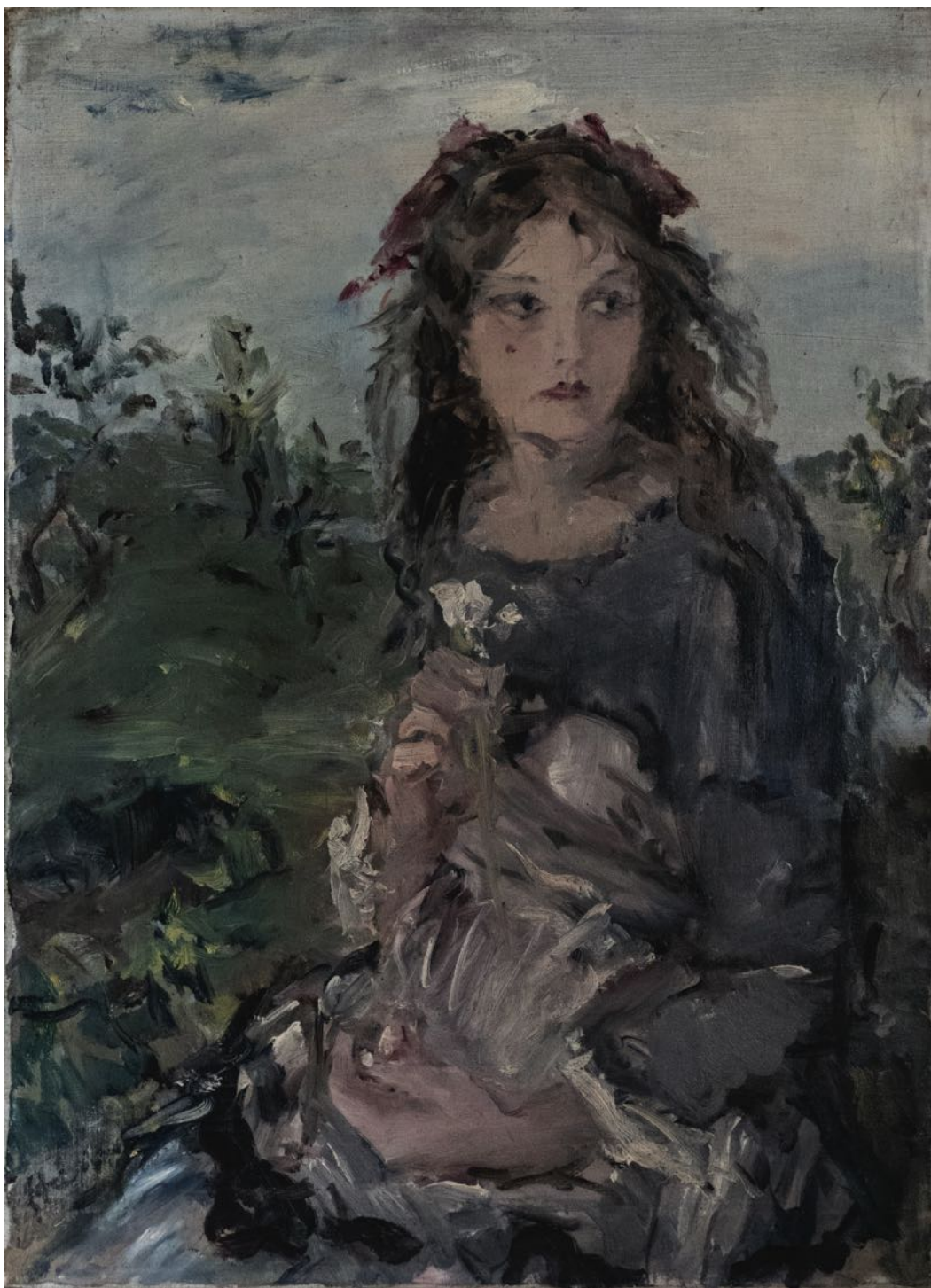
A szövegeket írta:
Sztec Szvitlána

A katalógus grafikai tervezője:
© „Ji” független kulturológiai folyóirat

Szerkesztő:
Majik Natália
Szarvas Gábor

Szövegtördelés:
Rjabuha Krisztina

Nyomda:
Kicsma I.V. Magánvállalkozó és Természetes Személy

Нараї Аурел (Náray Aurél)

Будапешт, 1883 – 1948, Будапешт.

Дівчина з квіткою (Leány virággal)

Інв. № Ж-3627; полотно, олія, 69x50 см; зліва внизу нерозбірливо: Naraу

Поступлення: закуплено з приватної збірки у Львові, 1958 р.

Літ.: Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 186, 321. кер.

Беркеш Антал (Berkes Antal)

Будапешт, 1874 – 1938, Будапешт. У 1889–1894 рр.

Вулиця Ракоці в Будапешті зимою (A Budapesti Rákóczi utca télen)

Інв. № Ж-3622; полотно, олія, 79,5x100 см; справа внизу: Berkes A.

Поступлення: з приватної колекції в Ужгороді, 1957 р.

Літ.: Путівник 1985. С.100; Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 25, 169. кер.

Угорське мистецтво

в збірці Львівської національної галереї мистецтв імені Бориса Возницького

У збірці АНГМ імені Б. Возницького є понад 60 творів угорських майстрів від I-ї половини XVIII ст. до середини XX ст. Така чимала колекція зумовлена і близьким сусідством України та Угорщини, і спільним історичним минулим в складі Австрійської монархії. Тут варто згадати, що два губернатори Галіції та Лодомерії а це Йозеф Секей (1794-1795) і граф Йозеф фон Урмені (1801 – 1806), портрет котрого намалював український художник Остап Білявський були угорського походження.

Спільне культурне поле довкола віденського цісарського двору, що об'єднував в одній державі представників різних народів, породжувало спільні смаки й захоплення. У Львові був диригентом популярний свого часу оперний композитор угорського походження Фрідьєш Мюллер (Шюмеґ, 1819 - Лінц, 1854), тут він з успіхом поставив свою оперу «Парсифаль і Гризельдіс». Незабутнє піднесення у львів'ян весною 1847 р. викликали виступи Ференца Ліста, засновника угорської композиторської школи, геніального піаніста-віртуоза, які відбулися в приміщеннях Музичного товариства, Осолінеуму та Театру Скарбка. Присутній на них молодий львівський художник Ю. Коссак з природи намалював декілька портретів Ф. Ліста. Один з них, з особистим автографом композитора, є у збірці галереї.

Закономірно, що у старих львівських колекціях XIX ст. зберігалися художні твори угорських митців. Так до галереї потрапили картини з Підгорецького замку – «Портрет Дембовського» роботи А. Маньоки, Музею ім. князів Любомирських – «Портрет Августа II», збірки І. Яковича – «Портрет генерала» М. Барабаша, збірки Ожеховича – «Портрети подружжя Гандель» А. Медвея. Проте більша частина теперішньої галереїної збірки угорського мистецтва склалася в 1950–1970 рр. Великих старань й ініціативи у відборі й фаховій оцінці творів для поповнення збірки музею доклали відомий український мистецтвознавець Володимир Овсійчук, у ті часи науковий співробітник галереї.

Упродовж століть через підвладність то османській, то габсбурзькій імперіям, на розвиток професійного мистецтва на угорських землях впливали могутні сусідні держави. Талановиті митці, здобувши освіту в провідних художніх академіях Європи, виконували замовлення багатих колекціонерів за межами батьківщини, переймаючись більше загальноприйнятними художніми завданнями, аніж національними особливостями.

Одним з перших угорських митців європейської слави був портретист Адам Маньоки (1673–1757). В Угорщині малював портрети для князя Ракоці II. Сам Ференц Ракоці II (1676-1735) князь Семигороддя, очоливши антигабсбурзьку національно визвольну боротьбу угорського народу в 1703-1711 рр., став для багатьох бездержавних народів символом боротьби з абсолютизмом, вождем, що зумів збудити в серцях мас дух національної свідомості й жертвовного патріотизму. Знанням в історії України та Польщі був і його батько Ференц Ракоці I. Його портрет, за гравюрою Р. Вестермайера (R. Westermeyer) в середині XIX ст., намалював польський художник Юзеф Шерментовський (1833-1876). Від 1864 р. цей портрет експонувався в третьому залі Осолінеуму (науково-культурна інституція Галичини).

Уславлений Адам Маньоки творив під впливом французького портретного живопису доби рококо, побував на французьких, німецьких, польських дворах. Декілька портретів, що вийшли з-під його пензля, експонуються в залах галереї, серед них і «Портрет Каспара Бекеша» (1520-1579), угорського магната, графа, який у свій час претендував на трон в Семігороді.

Надзвичайно рідкісні для середини XVIII ст. жанрові сцени із специфічними постатями національно угорського характеру невідомого автора дійшли до нас зі старої збірки галереї. Популярності на угорських землях у другій половині XVIII ст. набув Франц Антон Маульберч (1724-1796), австрійський художник-монументаліст, який на запрошення єпископа Кароя Естергазі в містах Егер, Сомбатей створював настінні розписи у соборах й палацах. Його живописний ескіз для монументального розпису Угорської канцелярії у Відні є в збірці галереї.

Щойно в XIX ст. можна говорити про суттєву еволюцію угорської національної культури, хоча на образотворчому мистецтві першої половини століття ще помітно позначався вплив віденської академічної школи, адже більшість митців там здобували професійні знання й вміння. Розвиток малярства і графіки проходив в основному під знаком віденського бідермаєрівського реалізму, де провідним був жанр портрету. Раритетним зразком міщанського мистецтва є «Портрет невідомого чоловіка» (1840р.) Фюлопа Штайнера (1812-?), який займався портретуванням мешканців Пешту. У ті часи особливої популярності набула портретна мініатюра. Автором двох невеличких акварельних портретів із збірки галереї є Карол Штеріо (1821-1862), який після навчання в Відні заснував в Пешті свою майстерню-студію. Там же в 1840-х рр. працював Август фон Медвей (Агошон Медвей) (1813-1870), популярний мініатюрист середини XIX ст. та один з перших фотографів в Одесі й Харкові, який народився в родині угорців, що осіли на початку XIX ст. в Галичині. З Пешту він згодом повернувся до Львова а далі рушив на схід в Росію. Декілька його мініатюрних та акварельних портретів зберігаються в галереї.

Колоритною й дуже популярною постаттю угорського мистецького життя середини XIX ст. був Міклош Барабаш (1810 – 1898), який після нетривалого навчання в Відні та Італії осів в Пешті. З його іменем пов'язують зародження угорського жанрового живопису. Він є першим в Угорщині художником, в творчості якого утвердилася тематика з характерним для романтизму зверненням до тем з життя народу. Проте насамперед Міклош Барабаш малював портрети, які розходилися по заможних родинах. Угорщині найбільше прислужився саме тим, що увіковічнив сучасників – визначних діячів суспільного, політичного й культурного життя краю, заслужених для угорського народу історичних постатей та героїв. У збірці галереї його рання робота «Портрет російського генерала Нарішкіна», намальована 1832 року, коли він ще вчився в Бухаресті.

Як у багатьох європейських країнах, так і в Угорщині XIX ст., у всіх сферах життя краю відбувалися пошуки національної самоідентичності, а головною суспільною ідеєю стала боротьба за національні свободи, що увінчалася особливо затятою й сміливою революцією 1848-1849 рр. Активний учасник «Весни народів» Мор Тан (1828 – 1899) зачерпував теми для своїх картин у революційних подіях, свідком яких був особисто. На барикадах змалював виступи повстанців. Розробив в 1848 р. першу угорську поштову марку. Згодом, після кривавого повалення повстання, виїхав за межі Угорщини. Дотримуючись естетики академізму, малював історичні та міфологічні композиції, портрети історичних героїв. Його вважають піонером угорського монументального малярства. Галерея може пишатися його живописним ескізом для монументального розпису «Суд Соломона».

Артилеристом-навідником у революційних виступах 1848 р. в Будапешті був Янош Загораї (1835-1909). Йому вдалося самотужки досягнути високого рівня в графічному мистецтві. Згодом він вивчився на вчителя малювання й скромно впродовж багатьох років викладав рисунок у гімназії в Берегово. Займався портретуванням. Цим жанром представлений в галерейній збірці.

Роками поза межами батьківщини, при російському царському дворі працював визначний художник романтично-реалістичного спрямування Михай Зічі (1827-1906). Виходець з родини аристократів-землевласників, він все ж щиро співчував руху співвітчизників за національне визволення. Це проявилось в його творах, інспірованих поезією Шандора Петєфі (1823-1849) – видатного поета й активного діяча угорської революції 1848 року. Живописне малярство не займало головного місця в його творчому доробку. Насамперед він був досконалим рисувальником та

ілюстратором, проте створив декілька величезних за розмірами символічних й алегоричних за змістом композицій. До таких відноситься картина «Месія» із збірки галереї.

У наслідок жорстокого придушення австрійськими імперськими силами революційних виступів угорців чимало обдарованих молодих людей подалися на навчання не до Відня, а в Мюнхен. Там створилася своєрідне угорське мистецьке земляцтво. У проміжок 1840-х–1890-х рр. в Мюнхенській академії, де культивувалася традиція піднесеного історичного живопису та жанрового малярства в естетиці академічного підходу, було зареєстровано біля 200-х студентів угорського походження. Трое угорців: Дюла Бенцур, Шандор Вагнер, Шандор Ліцет-Маср стали професорами академії й своїми творами та педагогічними впливами зробили гідний внесок до розвитку європейського мистецтва і угорського, зокрема. Учнем визначних представників парадного історичного живопису Д. Бенцура і Ш. Вагнера був Густав Мадяр-Маннгаймер (1859 – 1937), який, вільно оперуючи набутою майстерністю, надав перевагу пейзажному малярству. Свої настроєві красиви в реалістично-романтичній манері впродовж життя активно виставляв на виставках Національного Салону в Будапешті та закордоном. Неодноразово отримував перемоги, зокрема на Біснале в Венеції 1912 р. У львівській збірці – два його емоційні ескізи красиви «Туман» та «Буря».

Будучи за межами батьківщини угорські художники, моделюючи національну концепцію, зверталися не тільки до історичних тем та героїки минулого. Угорська специфіка проявлялася в композиціях з яскравими типажами в екзотичних народних костюмах, сценах, що розповідають про сільське повсякдення, про мандрівне життя волелюбних циган. У Мюнхені навчався Алайош Гергардт (1837-1889), ідейно-тематичним вектором творчості якого після повернення в Будапешт була ідеалізована свобода циган, що мандрують на кибитках, базарні сцени продажу коней і рідні оку далекосяжні степові красиви, створені в романтично-реалістичному ключі.

Через майстерню академіста Шандора Вагнера у Мюнхені пройшов в 1872 р. Артур Тольдяші (1853-1920), який також малював сцени з життя співвітчизників. Все ж розголос отримав як пейзажист – співець Великої рівнини та озера Балатон. Саме природа батьківщини була йому джерелом багаторічного натхнення. Це проявилось в роботі «Місячна ніч». Повернувшись з-за кордону в Будапешт, з 1875 р. А. Тольдяші постійно експонував свої картини, намальовані з прискіпливою спостережливістю, в Національному салоні та на міжнародних виставках.

Найбільш славетним учнем Ш. Вагнера в Мюнхені в 1866-1868 рр. став Міхаель Ліб, знаний від 1868 р. як Мігай Мункачі (1844-1900) – зачинатель і творець угорського реалізму, творчість якого займає вагоме місце в історії світового мистецтва. Псевдонім вказує на місто його народження – Мукачево. М. Мункачі називали віртуозом пензля, а його творчість для багатьох угорських митців стала еталоном образотворчої культури, орієнтиром у досконалому мистецькому вислові як у жанрових сценах з життя угорського селянства, так і в салонних, де все повнилося вишуканістю. Тонко відчуваючи настрої своїх моделей, він став майстром психологічного портрету. Вражаюча контрастність, палаючий колорит, темпераментність мазка – це вияви його експериментаторських можливостей живопису. Через живописну стриманість «Портрет ученого із збірки галереї» лише приписують його творчості.

Серед студентів Мюнхенської академії був Берталан Секей, художня діяльність якого вирізнялася багатогранністю. Він малював історичні полотна, портрети, робив монументальні розписи. На своєму творчому шляху перейшов через усі етапи, що склалися в європейському мистецтві XIX ст.: від академізму, через захоплення естетикою романтизму, аж до імпресіонізму й сецесії. Серед його численних учнів в Будапешті був Бела Івані-Грюнвальд (1867-1940), представлений у збірці музею декількома живописними роботами.

Активне поживлення у мистецькому житті Угорщини спостерігалось після австро-угорського компромісу 1867 року. Дійшло до істотних змін і в культурі. У цей час постали дві надзвичайно важливі інституції: 1871 р. – перший державний вищий мистецький навчальний заклад – Угорська королівська школа рисунку (Mintarajztanoda), а 1877 р. – відкрив свої двері великий постійно діючий виставковий зал Мючарнок. На перших виставках в цих залах знаходили місце картини популярного, європейської слави портретиста, Леопольда Горовіца (1838–1917), декілька творів і рисунків котрого є у збірці галереї. У Національному салоні, в Мючарноку активно від 1886 р. виставляв свої реалістичні лісові красиви, сповнені світлових ефектів виходець з аристократичної родини землевласників Ласло Кезді-Ковач (1864- 1942) попри те, що в малярстві був автодидактом. Його твори відзначали й на міжнародних

виставках. Зокрема, здобув срібну медаль в Парижі, а красвид, що був удостоєний золотої медалі на виставці в Лондоні (1908 р.), закупила Венеційська галерея сучасного мистецтва. Серед галерейних творів – красвиди «Літній вечір» і «Осінній вечір» (1904 р.).

Вища рисункова школа готувала насамперед вчителів малювання. Тому чимало угорських художників останньої третини XIX ст. після Будапешту продовжували свої студії на Заході. Визначний представник реалізму та натуралізму в угорському мистецтві Шимон Голлоші після навчання в мюнхенській академічній установі відкрив там, у баварській столиці, 1886 р. свою приватну школу-студію, так звану «анти академічну академію», де вчив як реалістично зображати дійсність за допомогою нових неакадемічних засобів, що йшли з Франції. Його вишкіл отримало чимало художників з центральної та східної Європи, зокрема Г. Нарбут, І. Грабар, К. Кжижановський, Е. Окунь, роботи яких є в збірці музею. До числа відомих угорських художників, тісно пов'язаних з школою Голлоші належить Бела Івані-Грюнвальд, який став одним із провідних митців модернізму в Угорщині. Починаючи від 1896 р. на літній час школа Голлоші перебиралася з Мюнхена до містечка Нодьбаньо в передгір'ї Карпат. Чарівні ландшафти, м'який клімат сприяли тому, що впродовж десятиліть художники радо тут працювали. Створилася так звана мистецька колонія Нодьбаньо, де її члени почали віддалятися від мюнхенського реалізму, а селянську тематику, природу рідного краю зображали в так званому «витонченому натуралізмі». Не цуралися пленеризму й, згодом, імпресіонізму. Вони створили гомогенний стиль, що базувався на співзвуччі трьох факторів: «природа», «почуття», «артистизм». Відразу по створенню колонії, починаючи від 1897 р., провідники колонії порвали з консервативним виставковим середовищем й те, що намалювали в Нодьбані, репрезентували глядачам в рамках окремих виставок в Будапешті. Одним з перших учасників пленерів у колонії був Вільмош Надь (1874-1953), який часто виставлявся в Будапешті, а в 1908 р. отримав золоту медаль на виставці в Лондоні У галереї зберігається його картина «Жінка в кріслі».

Після того як Ш. Голлоші в 1901 р. покинув Нодьбаньо й організував в 1905 р. нові пленери в Тячеві – так званий «угорський Барбізон», місце одного з керівників та провідним професором уже школи в Нодьбаньо (постала в 1902 р.) зайняв Бела Івані-Грюнвальд. Свою майстерність вправляв у цій школі в 1912 р. Тівадар Моуссон (1887 – 1946), котрий з 1920-х років жив і працював на Закарпатті. У збірці галереї його фольклорно-жанрові сцени в дусі постімпресіонізму «Дівчата» й «На базар». Янош Селлеші (1884– 1940), учень імпресіоніста Кароя Ференці, одного з провідників школи в Нодьбані, починаючи від 1913 р. виставляв свої солодкі акти та зображення майже оголених танцівниць на виставках в Національному Салоні та в залах Мючарноку. На зміну стильовим ознакам пленеризму, реалізму, імпресіонізму, що панували в мистецькій колонії в Нодьбані десь до 1906 року, художники, що пройшли навчання в Парижі, серед них Б. Івані-Грюнвальд, внесли нові тенденції постімпресіонізму та фовізму. Частина з них організувалася в групу «Neos» (від слова «неоімпресіонізм»), що стала знаменом авангарду в угорському мистецтві початку XX ст. Цей час в творчому поступі Б. Івані-Грюнвальда, як співзасновника цієї групи, був найбільш продуктивним й цінним. Тоді він намалював картину «Вулиця в селі», що в збірці галереї. Інше живописне полотно «Купальниці», яке також є в збірці галереї, створив пізніше, в період, коли заснував нову мистецьку колонію в Кечкеметі (1911 – 1918 рр.). Сюди, в Кечкемет, для співпраці Б. Івані-Грюнвальд запросив одного з співзасновників мистецької колонії Сольнок Ференца Ольдяї (1872-1939) – відомого пейзажиста, який 1907 р. брав активну участь в створенні МІЕНК (Об'єднання угорських імпресіоністів та натуралістів). У ранній період творчості Ф. Ольдяї працював в імпресіоністичній манері. Згодом, приєднавшись у 1921 р. до товариства «Бенцур», яке сповідувало настанови Д. Бенцура про збереження академічної концепції мистецтва, малював розлогі реалістичні красвиди, у яких сплелися воедино різні мистецькі пошуки. Свідченням такого підходу є його картина «Осінній вечір» із зображенням водопоєю – мотиву, який він часто повторював у 1930-х рр.

Треба відзначити, що стрімкий поступ новітнього угорського мистецтва з центруючими засадами мистецького окциденталізму у великій мірі виходив з бажання митців спілкуватися, дискутувати, об'єднуватися в артистичних гуртах, організовувати свої виставки. У першій третині XX ст. в різних місцевостях краю виникло шість мистецьких колоній. У колонії Сольнок, одній з найстаріших, офіційно зареєстрованій 1902 р., на відміну від колонії Нодьбані, теоретично не був вироблений єдиний стиль. Живописців єднала відданість фігуративному малярству. До 1928 р. там викладав Петер Сюле (1886-1944) – один з провідних майстрів реалізму, продовжувач традицій М. Мункачі: як

в тематиці так і в естетично-малярській сфері. Після закінчення навчання в Будапешті, П. Сюле здійснив подорожі на Захід. У Голландії захопився творчістю Рембрандта ван Рейна, що надалі відобразилося на його малярських роботах містичною грою світла й тіні. Такими є картини «Сніданок батрака», «Портрет сестри художника», «Циган», що сповнені глибокого психоаналізу. Картина «У садку» (1912 р.) з його раннього періоду творчості, намальована в реалістично-імпресіоністичній манері.

З колонією Кечкемет понад десятиліття, як керівник у 1920-1931 рр., тісно пов'язаний Імре Ревес (1859-1945) – видатний представник демократичного критичного реалізму в угорському мистецтві ХХ ст. Велика кількість його живописних творів, ескізів, рисунків, гравюр в збірці галереї зумовлена тим, що дитячі роки й схилок життя (від 1921 р. до смерті) він провів у містечку Виноградів на Закарпатті. Його творче становлення пройшло через вишкіл у Віденській академії мистецтв, школи в Нодьбані, Кароя Сикелі в Будапешті. Він вчився й став помічником в майстерні Мігая Мункачі в Парижі. Досягнувши професійних висот був нагороджений премією імені М. Мункачі, став професором вищої Угорської королівської мистецької школи, виховав видатних художників, таких як Й. Бокшая А. Ерделі та Е. Грабовського. Впродовж творчого шляху залишався вірним вибраній під впливом М. Мункачі демократичній історико-жанровій тематиці. Подібно до свого вчителя, Імре Ревес в своєрідній живописній манері зображав суворе життя простого люду, скромний побут, невігдаліви забави. У збірці галереї такими є його ранні живописні твори – «Перед вечорницями» (1890), «Інтер'єр селянської хати», «Сільське подвір'я», пастель «Зустріч». Пошуки автора як психологічно достовірно відтворити природну гідність, внутрішню стриманість й водночас глибоку внутрішню напругу людей, доведених злиднями до відчаю, розкриваються в ескізі до відомої картини «Вимагасмо хліба!». За цю картину художник отримав у Мюнхені 1901 р. на Міжнародній виставці золоту медаль. Проникливою спостережливостю вирізняються портрети І. Ревеса, «Гонвед», «Старий селянин», «Голова старої селянки». Творчий доробок художника у збірці галереї представлений двадцятьма живописними картинами, пастелями та рисунками.

Студентом Імре Ревеса в Будапешті у 1909-1913 рр. був Антал Пецелі (1891-1963), твори якого починаючи від 1921 р. регулярно експонувалися на виставках в Мюнхені, Національному салоні в Угорщині та за кордоном (Стокгольм, Нюрнберг, Амстердам). Остання персональна виставка відбулася в Будапешті 1946 р. У 30-х рр. А. Пецелі співпрацював з І. Ревесом в колонії художників Кечкемет, згодом став співзасновником колонії Дюла. Його творчість користувалася великою популярністю. Захоплююче, з особливою малярською чутливістю, створював інтер'єрні картини з життя євреїв у дусі М. Опенгайма та М. Готтліба, також відтворював побутування мешканців Сходу як це в картині «Торгівля килимами». Численні орієнтальні мотиви є і в творчості Кароя Черни (1867-1944), популярного художника й ілюстратора, який мистецьку освіту здобував у Будапешті, у класі Б. Секелі й К. Лотца, а завершив у Мюнхені 1903 р. У 1906-1907 рр. він здійснив тривалу подорож до Єгипту, що позначилося на його творчості вибором екзотичних східних тем. Усі ці яскраві сюжети, незвичні для пересічного європейського глядача, повторювалися й варіювалися в олійних картинах, як і на полотнах «Караван» (1906), «Каїрський пейзаж» зі збірки галереї. Не менш екзотично дивляться жанрові сцени з життя угорських селян, виконані в імпресіоністичній манері Дюлою Дертяні Неметом (1892-1946), випускником мистецької академії в Будапешті. Будучи військовим Першої світової війни, він потрапив у полоні, але не втратив жаги до життя. Герої його яскравих, насичених яскравими барвами картин, переважно одягнуті в святкові національні строї, наповнені вітальною силою й життєрадісністю, як і на картині «Після меси».

Антал Беркеш (1874-1938) з унікальним, безпомилковим відчуттям архітектоніки міських проспектів, вулиць, сповнених рухом, шумом, в естетичній імпресіоністичній манері малював види Парижа, Мюнхена та Будапешта – міст, де проходило його життя. З особливим поглядом на урбаністику, за що його назвали «поетичним літописцем Будапешта», втілював на полотні свої емоційні враження від архітектурної краси того чи іншого міста у різні пори року, при різному освітленні. Особливою популярністю користувалися зимові види з незвичними для Будапешта чи Парижа сніговими заметами, як на львівській картині «Вулиця Ракоці в Будапешті зимою». Величезна кількість замовлень призвела до того, що художник неодноразово повторював улюблені мотиви, які пavidко розходилися по приватних колекціях.

Три літографії визначного творця угорського авангардного мистецтва Вілмоша Перларотт-Чаби (1880 – 1955) посідає галерея. Художник розпочав навчання в школі Нодьбані в Бели Івані-Грюнвальда. Отримав стипендію на

навчання за кордоном і подався 1906 р. до академії Жуліана в Париж. Вісім років вчився в новоствореній школі Анрі Матіса. Уже в Парижі здобув славу, експонував свої роботи на виставках Незалежного і Осіннього Салону, там же мав персональні виставки в 1908, 1909, та 1912 рр. Повернувшись в Угорщину декілька років працював в колонії Кечкемет. У міжвоєнний період перебував в Німеччині та Франції. Літографії «Бичування Христа», «Коронування Богоматері» та «Три ангели», у яких очевидними є експресіоністичні пошуки, були створені 1921 р. підчас його перебування в Німеччині.

Зіркою виставкових залів та галерей у Берліні, Парижі й Лондоні в 1920-1930-х рр. був Карой Котас (1872-1941). Високо оцінені критиками за пуантилістичну техніку, за незвичні мерехтливі кольорові рішення, його картини, попри невибагливу тематику – життя простих людей, за дуже високими цінами розкупували багаті колекціонери, а автопортрет потрапив до пантеону художників – в галерею Уффіці. Період найбільшої популярності К. Котаса представляє картина «Опівдні». Свого часу, саме у 30-х рр. XX ст., цей художник був іконою стилю. Сьогодні – майже забутий.

Популярності в Угорщині і в США досягнув Лайош Польцер (1902-1968), учень й послідовник Берталана Карловського, професора Будапештського мистецького університету, вихідця з Мукачево. Наприкінці 1920-х рр. Л. Польцер активно експонував свої картини в Національному Салоні та Мючарноку. Його «Автопортрет», намальований в міжвоєнний період, показує реалістичну експресивну манеру. У 1960 рр. він жив й експонував свої картини в Новому Орлеані (США).

У провідних музеях та приватних колекціях Європи, також і у США, зберігаються полотна художника-самоука Аурела Нараї (1883-1948), який постійно брав участь в національних та міжнародних виставках, отримав декілька срібних медалей. У постімпресіоністичній манері він створював опоестизовані образи мрійливих, чарівно-делікатних молодих жінок, мадон, огорнутих квітами й серпанком, або на тлі квітучих ландшафтів. У цьому ж стилі, у світлій колористичній гамі, витримана його картина «Дівчина з квіткою».

Через призму творчості Ласло Барти (1908-1998), відомого, індивідуально яскравого художника, ілюстратора та сценариста відстежуються зміни, характерні для мистецтва XX ст.: від традиційно фігуративних зображень, як випускника будапештської мистецької академії (1926-1933 рр.), до абстрактного підходу – завдяки тривалому перебуванню у Франції в 40-х рр., особистому знайомству із засновником кубізму Жоржем Браком і футуристом Джаїно Северином, зустрічам з паризьким мистецьким світом. На різних етапах творчості, незалежно від способу зображення, чи фігуративного, чи абстрактного, Л. Барта залишався вірним лірично-поетичному сприйняттю світу. До періоду ліричного реалізму відноситься його «Вишеградський замок» із збірки галереї, намальований 1935 р.

Твори окреслених вище угорських митців з гучними іменами зберігаються в Національній угорській галереї, у багатьох провідних європейських музеях. Усі художники навчались, працювали, експонувались в Будапешті. Саме цей фактор зумовив назву виставки «Угорська рапсодія». Більшість експонатів на ній постануть перед глядачем вперше. Також вперше угорська збірка Львівської національної галереї мистецтв імені Бориса Возницького буде показана у своїй повноті й специфіці. Зібрані картини колись прикрашали помешкання жителів Ужгорода, Мукачевого, Виноградова, Львова. Музей набував їх з приватних рук, а не з виставкових залів. Проте зібрані твори показують головні тенденції розвитку угорського мистецтва XIX – першої половини XX ст. Разом з тим вони виявляють уподобання й смаки пересічних людей, якими керувала любов до прекрасного.

Світлана Стець

Івані-Грюнвальд Бела (Iványi Grünwald Béla)

Сом, 1867 – 1940, Будапешт.

Вулиця в селі (Falusi utca)

Інв. № Ж-3629; полотно, олія, 70x100 см; справа внизу: Iványi Grünwald

Поступлення: з приватної колекції в Берегово, 1958 р.

Літ.: Путівник 1985. С. 100.; Osztrovskij, Seleszt. Kat. 85, 187. кер.

Ревес Імре (Révész Imre)

Шаторальяуйхей, 1859 – 1945, Виноградів.

Перед вечорницями. 1890 (Csárdai jelenet)

Інв. № Ж-3592; полотно, олія, 86x119 см; зліва внизу: Revesz Imre/ 1890

Поступлення: закуплено з приватної збірки автора для Київського державного музею західного й східного мистецтва, звідки передано до ЛДКГ в 1957 р.

Літ.: Ревес. С.12; Путівник 1972. С.83–84; Путівник 1985. С.97, іл. .99; Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 205, 100. ker.

Magyar művészet a Borisz Voznicki nevű Lvovi Nemzeti Művészeti Galéria gyűjteményben

A B. Voznickij nevét viselő LNMG gyűjteményében több mint 60 magyar mester alkotása található a tizennyolcadik század első felétől a XX század közepéig. Ilyen nagy terjedelmű gyűjtemény egyrészt Ukrajna és Magyarország közeli szomszédságának, másrészt a közös történelmi múltnak köszönhető az Osztrák monarchia idején. Érdemes megemlíteni, hogy Galícia és Lodóméria két kormányzója, nevezetesen Székely József (1794 - 1795.) és gróf Ürményi József (1801 - 1806.), akinek portréját Ostap Biljavszkij ukrán művész készítette, magyar származásúak voltak.

A bécsi császári udvar, amely egy államban egyesítette a különböző népeket, közös kulturális légkört alakított ki, amely közös ízlésvilág kialakulásához vezetett. Annak idején Lembergben élt a népszerű, magyar származású Müller Frigyes operazeneszerző és karmester (Sümeg, 1819. - Linz, 1854.), akinek a «Parszifal és Grizeldisz» című operája nagy sikert aratott. Felejthetetlen lelkesedést váltottak ki Lembergben 1847. tavaszán Liszt Ferenc zseniális zongoraművész, a Magyar Zeneszerzői Iskola alapítójának a Zenei Társaság, az Osszolineum és a Szkarbek Színház helyiségeiben tartott fellépései. Jurij Kosszák fiatal lvívi festőművész az előadások alatt több arcajzot is készített Liszt Ferencről. Az egyik, a zeneszerző személyes aláírásával, a galéria gyűjteményében található.

Törvényszerű, hogy a magyar művészek alkotásait megtalálhatók a XIX. századbeli régi lvívi gyűjteményekben. Így kerültek a galériába a Pidhoreckij várkastélyból Manyóki A. Dembowsky portréja a Lubomirski hercegek múzeumából – II. Augustus arcképe, a I. Jakovics gyűjteményből – Barabás M. Tábornok arcképe, az Ozsehovics gyűjteményből – Medvey Á. «A Handel házaspár portréja». A jelenlegi magyar művészeti gyűjteménynek nagyobb része azonban az 1950 - 1970-es években keletkezett. A múzeum gyűjteményének kiegészítése, a művek kiválasztása és szakmai értékelése terén nagy erőfeszítéseket, illetve kezdeményezéseket tett a híres ukrán művészettörténész- Volodimir Ovszjicsuk, akkoriban a galéria tudományos munkatársa.

Az Oszmán és a Habsburg Birodalom több évszázados uralkodása révén a magyar hivatásos művészet fejlődését a nála nagyobb hatalmú szomszédos országok befolyásolták. A tehetséges művészek, akik a vezető európai művészeti akadémiákon szereztek felsőfokú képzettséget, a külföldi gazdag műgyűjtők megrendeléseit teljesítették, s nem a nemzeti, hanem a mindenütt elfogadott művészeti feladatokat látták el.

A magyar művészek közt az egyik első európai hírű portréfestő Manyóki Ádám (1673 - 1757) volt. Magyarországon II. Rákóczi Ferenc herceg portréit festette. II. Rákóczi Ferenc (1676 - 1735) erdélyi fejedelem, aki 1703 - 1711-es években a magyarok Habsburg-ellenes nemzeti felszabadítási harcának vezetője volt, sok hontalan nép szimbólumává vált az abszolutizmus elleni küzdelemben, olyan vezető, aki képes volt felkelteni a tömegek szívében az önfeláldozó hazaszeretetet és nemzeti öntudatot. Apja, I. Rákóczi Ferenc, Ukrajna és Lengyelország történelmének ismert alakja volt. Portréját Juzef Shermentowski (1833-

1876) lengyel művész festette meg R. Westermeier rézkarca alapján a XIX század közepén. Ez a portré 1864-től volt kiállítva az Osolineum (Galíciai tudományos és kultúrintézmény) harmadik termében.

A dicső Manyóki Ádám, akinek alkotásaira a rokokó kori francia portréfestészet gyakorolt nagy hatást, megfordult a francia, német és lengyel királyi udvarnál. A galéria kiállítótermeiben több portréja is megtekinthető, többek közt «Békés Gáspár portréja» (1520 - 1579) aki magyar mágnás, gróf volt, és aki egy időben az Erdélyi trónra is pályázott.

Egy ismeretlen szerző, a XVIII. század közepe számára igen ritka műfaji jeleneteket ábrázoló, magyar nemzetiségű alakjaival, egy régi galériagyűjteményből jutottak el hozzánk. A XVIII-ik század második felében a magyar területeken rendkívüli népszerűsége tett szert Franz Anton Maulberch (1724 - 1796) osztrák monumentalista festőművész, aki Eszterházy Károly püspök meghívására Eger városában és Szombathelyen alkotott falfestményeket a katedrálisokban és palotákban. A bécsi Magyar Kancellária monumentális falfestményéhez készült festői vázlata a galéria gyűjteményében található.

Csak a XIX-ik századtól beszélhetünk a magyar nemzeti kultúra jelentős fejlődéséről, habár a század első felének képzőművészetén továbbra is határozottan érezhető a bécsi akadémiizmus hatása, mivel a képzőművészek többsége ott tett szert szakmai tudásra és jártasságra. A festészet és a grafika fejlesztése elsősorban a bécsi biedermeier realizmus zászlaja alatt zajlott, ahol az arcképfestészet volt vezető műfaj. A polgári művészet ritka példája a pesti lakosok portréjainak ábrázolásával foglalkozó Fülöp Steiner (1812 - ?) «Az ismeretlen ember portréja» (1840) című alkotása. Akkoriban a miniatűr portré különösen népszerűvé vált. A galéria gyűjteményében található két kis akvarellportré megalkotója Sterio Károly (1821 - 1862), aki bécsi tanulmányai után Pesten nyitott műtermet. Ugyanott alkotott az 1840-es években Medvei Ágoston [August von Medvey] (1813-1870), a XIX század közepének egyik népszerű miniatűr-festője és Odessza, illetve Harkov egyik első fényképésze, aki a XIX-ik század elején magyar család leszármazottjaként Galíciában telepedett le. Pestről később visszatért Lembergbe, majd keletre költözött Oroszországba. A galéria néhány miniatűr- és akvarellportréját őrzi.

A XIX-ik század közepén a magyar művészeti élet egyik kiemelkedő és nagyon népszerű alakja Barabás Miklós (1810 - 1898) volt, aki Bécsben és Olaszországban végzett rövid tanulmányai után Pesten telepedett le. Nevét a magyar ábrázoló művészet létrejöttével hozzák kapcsolatba. Az irányzatra jellemző módon a romantika magyar művelői között elsőként az ő művészetében szilárdult meg az előtérbe helyezett egyszerű népelet ábrázolása. Azonban Barabás Miklós portréi a gazdag társadalmi rétegekben lettek népszerűek. Magyarország hírnevét leginkább azáltal gyarapította, hogy kortársait – a térség társadalmi, politikai és kulturális életének kiemelkedő személyiségeit, a magyar nép hőseit ill. a korszak történelmi szereplőit örökítette meg. A galéria gyűjteményében egyik korai alkotása, «Nariskin orosz tábornok arcképe» látható, amelyet 1832-ben festett, amikor még Bukarestben tanult.

A a XIX-ik században számos európai országban, így Magyarországon is, a társadalmi élet minden területén a nemzeti identitás keresése került előtérbe, s a társadalom fő célja a nemzeti szabadság kiharcolása lett, ami a 1848-1849-es évek heves és merész forradalmaiban testesült meg.

Tan Mór (1828 - 1899) a «Nemzetek tavaszának» aktív részvevője, képei számára azokból a forradalmi eseményekből merített ihletet, amelyeknek szemtanúja volt. A lázadó felkelőket ábrázolta a barikádokon. 1848-ban ő alkotta meg az első magyar postabélyeget. Később, a forradalom véres elfojtása után elhagyta Magyarországot. Ragaszkodva az akadémiizmus esztétikájához, történelmi és mitológiai kompozíciókat, történelmi hősök portréit örökítette meg. Ő a magyar monumentális festészet úttörője. A galéria nem alaptalanul büszkélkedhet azzal, hogy élénk tárthatja a mester «Salamon ítélete» című monumentális festményének festői vázlatát.

Zagorai János (1835 - 1909) az 1848-as budapesti forradalmi eseményekben tüzerként vett részt. Önerőből sikerült magas szintet elérnie a grafikai művészet terén. Idővel rajztanári képzésben részesült, és sok éven át szerényen rajzot tanított a Beregszászi Gimnáziumban. Arcképfestészettel foglalkozott. Galéria gyűjteményében is ennek a műfajnak a képviselőjeként szerepel.

Zicsi Mihály (1827 - 1906) a romantikus-realisztikus irányzat kiemelkedő mestere évekig szülőföldjén kívül, az orosz királyi udvarnál dolgozott. Annak ellenére, hogy földbirtokos-arisztokrata család leszármazottja volt, mélyen együtt érzett a honfitársaival, akik részt vettek a szabadságharcban. Ez megnyilvánult azokban a műveiben is, amelyekhez Petőfi Sándor

(1823 - 1849), az 1848-as magyar forradalom költőjének, szöszológjának és aktív részvevőjének versei adtak ihletet. Művészi hagyatékában a legelőkelőbb helyet korántsem a festészet foglalja el. Ő elsősorban tökéletes rajzoló és illusztrátor volt, de művei közt számos hatalmas méretű, szimbolikus és allegorikus kompozíció is található. Ide tartozik a «Messiás» című festménye a galéria gyűjteményéből.

A magyar forradalom osztrák császári erők általi brutális elnyomása következtében sok tehetséges fiatal nem Bécsset, hanem Münchenre választotta tanulmányi célját. Ott egy sajátos magyar művészközösség jött létre. Az 1840-es és 1890-es években mintegy 200 magyar származású hallgató jelentkezett a Münchener Akadémiára való felvételre, amely az akadémizmus esztétikájára támaszkodva ápolta a fennkölt történelmi festészet magas szintű hagyományait. Három magyar: Benczúr Gyula, Wágner Sándor és Licet-Majer Sándor vált az akadémia professzorává, munkásságukkal és pedagógiai befolyásukkal ők jelentős mértékben hozzájárultak az európai, és különösen a magyar művészet fejlődéséhez. Az ünnepábrázoló történelmi festészet kiemelkedő képviselőinek, Benczúr Gyulának és Wágner Sándornak volt tanítványa Gusztáv Magyar-Mannheimer (1859 - 1937) is, aki az elsajátított képességeit szabadon gyakorolva, a tájfestést részesítette előnyben. A romantikus realizmus stílusában készült hangulatos tájképeivel egész élete során aktívan vett részt mind a budapesti Nemzeti Szalon, mind a külföldi szalonok kiállításain. Többször volt kitüntetve, többek közt a 1912-s Velencei Biennálén. A Lembergi galéria gyűjteményében két érdelemű vázlata, a «Köd» és a «Vihar» látható.

Szülőföldjüktől távol a magyar képzőművészek a nemzeti koncepció modellezésével nemcsak hőskorunk, nemcsak a történelem témáihoz fordultak. A magyar specifikum az egzotikus népviseletek és az élelnek karakterek kompozícióiban, a vidéki mindennapi élet sokatmondó jeleneteiben és a szabadságszerető cigányok vándorló életének ábrázolásában mutatkozik meg. Münchenben végezte tanulmányait Gerhardt Alajos (1837-1889), akinek a Budapestre való visszatérés után a vándorló cigányok idealizált szabad élete, a lóvásárok jelenetei valamint a végtelen sztyeppék natív ábrázolása jelentett tartalmi forrást, a romantikus-realista stílusalkotó elemek alkalmazásával.

A müncheni Wágner Sándor akadémista műhelyében 1872-ben megfordult Tölgyesi Artúr (1853 - 1920) is, aki festményein honfitársainak mindennapi életét idéző jeleneteket ábrázolt. Ennek ellenére tájfestőként - az Alföld és a Balaton énekeseként - vált ismertté. Szülőföldjének természete inspirálta alkotó tevékenységét sok éven át. Ezt tükrözi a «Éjszakai holdvilág» című műve is. Amikor 1875-ben Tölgyesi Artúr külföldről visszatért Budapestre, aprólékosan kidolgozott tájképeivel állandóan részt vett a Nemzeti Szalon valamint a nemzetközi szalonok kiállításain.

A müncheni Wágner Sándor leghíresebb tanítványa a 1866-1868-s években az 1868 óta Munkácsi Mihály (1844 - 1900) néven ismert Michael Lieb volt, a magyar realizmus megalapítója és megalkotója, akinek munkássága jelentős helyet foglal el a világ művészetének történetében. A művésznév szülővárosára, – Munkácsra utal. Munkácsi Mihályt az ecset virtuózának nevezték, alkotásai pedig sok magyar művész számára a szépművészeti példaképeivé váltak, a tökéletes művészi kifejezés mércéjévé mind a magyar parasztság mindennapjainak, mind a kifinomult szalonok belső életének ábrázolásában. Mivel tökéletesen érezte a modelljei hangulatát, a pszichológiai portré mesterévé vált. A lenyűgöző kontrasztok, fényes színskála, az ecsetvonásának temperamentuma - mind festészete kísérleti jellegének megnyilvánulásai. A galéria gyűjteményében lévő «Tudós portréja» című művet, festészeti technikája visszafogottsága miatt, noha a műhelyében született alkotások közé sorolják, de eredeti volta egyelőre nem bizonyított.

A müncheni akadémia hallgatói között volt még a sokrétű kimagasló művészeti tevékenységéről ismert Székely Bertalan is. Műalkotásai közt történelmi témájú festmények, portrék valamint monumentális falfestmények szerepelnek. Alkotói pályafutása során szerepe volt a XIX-dik századbeli európai művészet életének minden szakaszában – az akadémizmustól kezdve, a romantika lenyűgöző esztétikáján át, egészen az szecesszióig és impresszionizmusig. Számos budapesti tanítványainak egyike volt Iványi-Grünwald Béla (1867 - 1940), aki több festménye által van képviselve a múzeum gyűjteményében.

A magyar művészeti élet aktív újjáéledése az 1867-es osztrák-magyar kiegyezés után figyelhető meg. Jelentős változások történtek a kultúra terén. Ebben az időben két rendkívül fontos intézmény létesült: 1871-ben az első képzőművészeti felsőoktatási intézmény, a Magyar Királyi Rajziskola (Mintarajztanoda) ill. 1877-ben a Múcsarnok nevű nagyméretű állandó jellegű kiállítástér nyitotta meg ajtáit. Ennek első tárlatain voltak megtekinthetők Horowitz Lipót (1838 - 1917) népszerű,

Európa-szerte ismert portréfestő művei, akinek több festménye és rajza tartozik a Galéria gyűjteményébe. A Nemzeti Szalon és a Múcsarnok kiállításain 1886. óta aktívan állította ki a fényhatásokkal teli realiztikus erdei tájképeit Kézdi-Kovács László (1864 - 1942), aki arisztokrata származása ellenére autodidakta volt. Munkáira a nemzetközi kiállításokon is felfigyeltek. Többek közt ezüstérmet nyert Párizsban, a tájképét pedig, amely a 1908-s londoni kiállításon aranyérmet nyert, megvásárolta a Velencei Kortárs Művészeti Galéria. A Galéria alkotásai között szerepel a «Nyári este» és az «Őszi este» (1904) című tájképek.

A Magyar Királyi Rajziskola elsősorban rajztanárokat képzett. Ezért számos magyar művész a XIX-dik század utolsó harmadában Budapest után nyugaton folytatta tanulmányaikat. Hollósy Simon, a realizmus és a naturalizmus kiemelkedő képviselője a magyar művészetben, miután befejezte müncheni akadémiai tanulmányait, 1886-ban a bajor fővárosban megnyitotta magániskola-műtermét, az úgynevezett Anti-Akadémiai Akadémiát, ahol a francia behatások által indíttatva új, nem-akadémikus realista ábrázolásmódot tanított. Hallgatói közt számos közép- és kelet-európai művész szerepel, köztük G. Narbut, I. Hrabár, K. Krizsanovszki és E. Okuny, akiknek művei megtalálhatók a múzeum gyűjteményében. A közismert magyar művészek között, akik szorosán kapcsolódnak a Hollósy iskolához, Iványi-Grünwald Béla volt az, aki Magyarországon a modernizmus egyik vezető művésze lett. 1896 nyarán a Hollósy iskola Münchenből a Kárpátok lábánál fekvő Nagybánya városába költözött. A varázslatos tájak és az enyhe éghajlat évtizedek óta segítették a művészeket abban, hogy itt dolgozzanak. Létrehozták az úgynevezett Nagybányai Művészeti Kolóniát, amelynek tagjai kezdtek eltávolodni a müncheni realizmustól, és szülőföldjük természetét valamint a paraszt témákat a «kifinomult naturalizmus» jegyében kezdték ábrázolni. Nem zárkóztak el a plein-air elől, amint a későbbiekben az impresszionizmus elől sem. Homogén stílust hoztak létre, amely három összetevő harmóniáján alapul: «természet», «érzékiség», «művészség». 1897-től, közvetlenül a művésztelep megalakulása után, a művésztelep vezetői szakítottak a konzervatív kiállítási környezettel és a műveiket, amelyeket Nagybányán alkottak, önálló budapesti kiállításokon mutatták be a közönségnek. A telep alkotótáborának egyik első résztvevője Nagy Vilmos (1874 - 1953) volt, akinek gyakran voltak kiállításai Budapesten, az egyik londoni kiállításon pedig 1908-ban aranyérmet is kapott. «A karosszékben ülő nő» című festményét a Galéria őrzi.

Miután Hollósy Simon 1901-ben elhagyta Nagybányát és 1905-től Técsőn szervezett új alkotótáborokat, az úgynevezett «magyar Barbizon»-t, a Nagybányában működő iskolának (amely 1902-ben alakult meg) egyik vezetője, illetve vezető professzora Iványi-Grünwald Béla lett. 1912-ben ebben az iskolában tökéletesítette képességeit Mousson Tivard (1887 - 1946), aki az 1920-as években Kárpátalján élt és alkotott. A Galériában a «Lányok» és a «Piac» néprajzi jeleneteket ábrázoló posztimpresszionizmus szellemében alkotott művei találhatóak. Szöllősy János (1884 - 1940), aki a Nagybányai iskola egyik vezetője, az impresszionista Ferenci Károly tanítványa volt, 1913 óta állította ki édes aktokat és szinte meztelen táncosokat ábrázoló képeit a Nemzeti Szalon-ban ill. a Múcsarnok kiállítótermeiben. A 1906-ig a Nagybányai művésztelepen uralkodó plein-air, a realizmus és az impresszionizmus sajátos stílusirányzatát a posztimpresszionizmus és a fauvizmus új irányelvei váltották fel, amelyeket a Párizsban képzett művészek, köztük Iványi-Grünwald Béla, hoztak magukkal. Néhányuk (a «neoimpresszionizmus» szóból eredő) Neos csoportba tömörült, amely a XX. század elején a magyar művészet avantgárdjának zászlóvivőjévé vált. Iványi-Grünwald Béla, a csoport társalapítója alkotótevékenységében ez az időszak volt a legtermékenyebb és legértékesebb periódus. Akkor festette az «Utca a faluban» c. képet, amelyet a Galéria gyűjteményében található. A «Fürdőzők» című képét, amely szintén a Galéria gyűjteményének része, később alkotta, amikor új művésztelepet alapított Kecskeméten (1911 - 1918). Ide, Kecskemétre hívta meg Iványi-Grünwald Béla együttműködés céljából a híres tájfestőt – Olgay Ferencet (1872 - 1939), a Szolnoki művésztelep egyik alapítóját, aki 1907-ben aktívan részt vett a MIENK (a Magyar Impresszionista és Naturalista Kör) létrehozásában. Alkotómunkásságának korai szakaszában Olgay Ferenc impresszionista stílusban dolgozott. Később, amikor 1921-ben csatlakozott a Benczúr Társasághoz, amely Benczúr Gyula irányelveit követte a művészet akadémizmusai koncepció megőrzését illetően, fenséges realiztikus tájképeket festett, amelyekben különféle művészeti törekvések egyesültek. Ezt tanúsítja az «Őszi este» című festménye – ehhez a motívumhoz gyakran visszatért a 1930-as években.

Meg kell jegyezni, hogy a kortárs magyar művészet gyors fejlődése a művészi okcidentalizmus központosítási törekvéseivel a művészek kommunikációs igényeiből, egyesülési vágyából fakad a művészeti csoportokba való tömörülésük és kiállításaik szervezése igényének kielégítése céljából. A XX-dik század első harmadában az ország különböző részein hat művészeti

Зічі Міхай (Zichy Mihály)

Зала, 1827 – 1906, Санкт-Петербург.

Месія. 1881 (A Messiás)

Інв. № Ж-3884; полотно, олія, 138x105 см; справа внизу: Zichy 1881

Поступлення: з приватної колекції у Львові, 1961 р.

Літ.: Osztrovskij, Seleszt. Kat. 493.

kolónia alakult. A Nagybányai kolóniával ellentétben, a Szolnoki kolóniában, amely az egyik legrégebbi – hivatalosan 1902-ben volt bejegyezve – nem alakult ki egységes stílus. A festőművészeket a figuratív művészethez való elkötelezettség egyesítette. 1928-ig ott tanított Szüle Péter (1886 - 1944), a realizmus egyik vezető mestere, Munkácsi Mihály hagyományainak folytatója mind a témák kiválasztásában, mind az esztétikai és festési szférában. Budapesti tanulmányainak befejezése után Szüle Péter nyugati vándorutakat tett meg. Hollandiában megcsodálta Rembrandt van Rijn munkáit, amelyek a később a festményeiben tükröződnek vissza a fény és árnyék misztikus játékával. Ilyen a mély pszichoanalízissel telített «Napszámos reggelije», «A művész nővérének portréja» és «Cigány» festménye. «A kertben» című (1912), korai periódusát képviselő festménye realiztikus-impreszionista stílusban volt megfestve.

A XX. századbeli magyar művészetnek a demokratikus kritikus realizmus kiemelkedő képviselője Révész Imre (1859 - 1945) volt, akinek sorsa több mint egy évtizeden át szorosan kapcsolódott a Kecskeméti kolóniához, amelynek 1920 - 1931 volt a vezetője. Számos festmény, vázlat, rajz és metszet Galériabeli jelenléte annak köszönhető, hogy gyermekkori éveit és az öregkorát (1921 - től a haláláig) Kárpátalján, Nagyszőlősen töltötte. Alkotóművészi fejlődését a bécsi Művészeti Akadémián, a Nagybányai Iskolában, illetve Székely Károly budapesti műtermében végzett tanulmányainak köszönheti. Párizsban Munkácsi Mihálnál tanult és lett annak segédje. Kimagasló szakmai tevékenységének köszönhetően elnyerte a Munkácsi-díjat, és a Magyar Királyi Művészeti Iskola professzora lett, olyan kiváló művészeket nevelt fel, mint Boksa J., Erdélyi B. és Hrabovszki E. Munkácsi Mihály által befolyásolt karrierje során hű maradt a demokratikus történelmi témákhoz. Tanárához hasonlóan Révész Imre is sajátos festészeti módszerrel ábrázolja az egyszerű emberek kemény életét, szerény életmódját és egyszerű szórakozásait. A galéria gyűjteménye tartalmazza korai festményeit – «Estidő előtt» (1890), «A parasztház belseje», «A falusi udvar» és a «Találkozás» c. pasztell mű. A «Kenyeret követelünk!» című híres festmény vázlatát elemezve láthatjuk a szerző törekvéseit a természetes méltóság, a belső visszafogottság, s ugyanakkor a szegénység által okozott kétségbeesés és mély belső feszültség pszichológiailag meggyőző kifejezéséhez. A festményért a művész aranyérmét kapott Münchenben 1901-ben a Nemzetközi Kiállításon. Éles megfigyelőképesség különbözteti meg Révész Imre portréit, többek közt a «Honvéd», «Öreg paraszt», «Az öreg paraszt feje» portrét. A művész hagyatékát a galéria gyűjteményében húsz kép, festmény, pasztell és rajz képviseli.

Révész Imre tanítványa Budapesten a 1909-1913 években Péczely Antal (1891-1963) volt, akinek munkáit 1921 óta rendszeresen állították ki a Műcsarnokban, a Magyar Nemzeti Szalonban és a külföldi (Stockholm, Nürnberg, Amszterdam) kiállításokon. Az utolsó egyéni kiállítására 1946-ban került sor Budapesten. Az 1930-as években Péczely Antal Révész Imrével a Kecskeméti Művésztelepen folytatott együttműködést, később a Gyulai művésztelep társalapítója lett. Művei nagyon népszerűek voltak. Izgalmasan, különleges festői érzéssel, M. Oppenheim és M. Gottlieb szellemében bensőséges hangulatú festményeket készített a zsidók életéről, s a Kelet lakosainak életét is ábrázolta, amint a «Szőnyegkereskedés» című képen is látható. Számos keleti motívum található Czernyi Károly (1867 - 1944) népszerű művész és illusztrátor műveiben is, aki művészeti tanulmányait Budapesten, Székely B. és Lotz K. osztályaiban folytatta, majd 1903-ban Münchenben fejezte be. A 1906-1907 években hosszú utazást tett Egyiptomba, aminek az egzotikus keleti témák kiválasztása miatt erős hatása volt egész művészetére. Mindezek az átlagos európai néző számára szokatlanul élénk jelenetek különböző változatokban ismétlődtek az olajfestményein, valamint a galéria «Karaván» (1906), és «Kairói táj» című vásznán. Nem kevésbé egzotikusnak tűnnek a magyar parasztok Gyertyányi Németh Gyula (1892 - 1946), a Budapesti művészeti akadémia tanítványa által impreszionista stílusban megfestett életéről szóló jeleneteken. Első világháborús katonaként hadifogságba került, de életszomja sohasem hagyta el. Élénk, gazdag színezetű festményein ábrázolt személyek, többnyire ünnepi nemzeti viseletbe öltözve, élettel és vidámsággal telítettek, úgy ahogy a «Mise után» című festményén is látható.

Berkes Antal (1874-1938) a város utcáinak, sugárutjainak építészeti karakterének egyedülálló és félreérthetetlen érzékével ábrázolta impreszionista stílusban a forgalomtól és a zajtól tele utcákat, Párizs, München és Budapest városképeit – azokét a városokét, ahol élt. Különleges urbanista rálátással, amiért «Budapest költői krónikusának» nevezték, örökítette meg vásznain a város építészeti remekművei által kiváltott érzelmi benyomásait az év különböző időszakaiban, mindenféle megvilágítás mellett. Különösen népszerűek voltak téli tájképei, amelyeken Budapestet vagy Párizst ábrázolta hóviharban, ami eléggé szokatlan, mint

Ревес Імре (Révész Imre)

Шаторальяуйхей, 1859 – 1945, Виноградів.

Гонвед (Угорський солдат) (1917) (Honvéd)

Інв. № Ж-3594; полотно на картоні, олія, 18,5x23,8 см; зліва вгорі: Révész Imre

Поступлення: як вище в 1957 р.

Літ.: Ремес. С.11; Путівник 1972. С.84; Osztrovskij, Seleszt. Kat. 270, 137. кр.

például a «Rákóczi utca Budapesten télen» című lemergi festményén. A megrendelések hatalmas száma arra készítette, hogy a művész többször is megismételje kedvenc motívumait, amelyek így a magángyűjteményekben gyorsan elterjedtek.

A magyar avantgárd művészet kiemelkedő alkotójának, Perlrott-Csaba Vilmosnak (1880 - 1955) három könyvmaradványa van a galéria birtokában. A művész a Nagybányai iskolában kezdte tanulmányait Ivanyi-Grünwald Bélánál. Ösztöndíjat kapott külföldi tanulmányaihoz, és 1906-ban jelentkezett a párizsi Julian Akadémián. Nyolc évig a Henri Matisse újonnan alapított iskolájában tanult. Már Párizsban tett szert hírnévre, és kiállította munkáit a Független és Őszi Szalon tárlatán, ahol 1908-ban, 1909-ben és 1912-ben egyedi kiállításai is voltak. Visszatérve Magyarországra, több évig alkotott a Kecskeméti művésztelepen. A háborúk közötti időszakban Németországban és Franciaországban élt. A «Krisztus sírja», «Miasszonyunk koronázása» és «Három angyal» litográfiája, amelyen nyilvánvalóak az expresszionista kísérletek, Németországban töltött ideje alatt készültek 1921-ben.

Az 1920–30-as években Berlin, Párizs és London kiállítóterméinek és galériáinak sztárja Kotász Károly (1872 - 1941) volt. A pointillista technikában készült festményei révén a kritikusok nagyra becsülték a szokatlan színmegoldásokkal vibráló festményeit, az szerény témák ellenére – amelyek többnyire a hétköznapi emberek életét ábrázolták, a gazdag műgyűjtők nagyon magas árakon vásárolták meg, az önarcképe pedig bekerült az Uffici - galéria művészek panteonjába. A «Délben» című kép Kotász legnépszerűbb időszakából származik. Abban az időben, az 1930-as években, ez a művész a stílus valódi ikonja volt. Maszinte feledésbe merült.

A Magyarországon és az Egyesült Államokban népszerű Polczer Lajos (1902 - 1968) Bertalan Karlovskinak, a Budapesti Művészeti Egyetem munkácsi születésű professzorának volt a tanítványa és követője. Az 1920-as évek végén Polczer L. aktívan állította ki festményeit a Nemzeti Szalonban és a Múcsarnokban. A háborúk közötti időszakban festett önarcképe mutatja reálistan expresszív egyéni voltát. 1960-s években New Orleans-ban (USA) élt és alkotott.

Európa valamint az Egyesült Államok vezető múzeumaiban és magángyűjteményeiben láthatók Náray Aurél (1883 - 1948) autodidakta művész vásznai, amelyek rendszeresen jelentek meg nemzeti és nemzetközi kiállításokon, ahol több ezüstérmet kaptak. Posztimpreszionista stílusban festett képein álmodozó, bájos fiatal nők, Madonnák vannak, virágokkal és szalagokkal díszítve vagy virágzó tájak háttérrel élénkítve. Ugyanebben a stílusban, világos színek harmóniájában volt megfestve a «Lány egy virággal» című képe.

Bartha László (1908 - 1998), a jólismert, egyedülállóan ragyogó művész, illusztrátor és forgatókönyvíró alkotótevékenységének prizmáján keresztül nyomon lehet követni a művészet XX. századbeli változásait: a Budapesti Művészeti Akadémia tanítványaként (1926-1933) elsajátított hagyományosan figuratív ábrázolásmódtól a hosszú franciaországi tartózkodásnak köszönhetően a 40-es években magáévá tett, s a kubizmus alapítójával, Georges Brak-val és a futurista Gino Szeverinrel kialakult személyes ismeretsége és párizsi bohém környezet által táplált absztrakcionista felfogásig. A alkotótevékenysége különféle szakaszaiban, függetlenül az ábrázolásmódtól, legyen az figuratív vagy absztrakt, Bartha L. hű maradt a világ lírai és költői szemléletéhez. A lírai realizmus időszakához tartozik az 1935-ben festett és a galéria tulajdonában lévő «Visegrádi vár» című kép.

A fent említett nagy névvel rendelkező művészek alkotásai a Magyar Nemzeti Galériában, valamint számos vezető európai múzeumban tekinthetők meg. Mindegyik művész tanulmányainak, munkájának és kiállításainak színhelye Budapest volt. Ezek a tényezők inspirálták a kiállítás «Magyar rapszódia» elnevezését. A legtöbb kép először lesz bemutatva a nézőknek. Első ízben mutatják be a Borisz Voznickij nevű Lembergi, illetve Lvivi Nemzeti Művészeti Galéria magyar gyűjteményét teljes egészében és egyedi jellegének érzetetésével. A gyűjteményben lévő festmények valamikor Ungvár, Munkács, Nagyszöllös és Lemberg lakosainak házaik díszítették. A múzeum a tárlat anyagát nem kiállítótermekből, hanem magánkézből szerezte be. Viszont az összegyűjtött művek híven tükrözik a magyar művészet fejlődésének fő irányait a XIX. században és a XX-ik század első felében. Ugyanakkor megmutatják a hétköznapi emberek szépség iránti szeretet által vezérelt esztétikai preferenciáit és ízlését.

Svitlana Stets (Svitlana Sztec)

Івані-Грюнвальд Бела (Iványi Grünwald Béla)

Сом, 1867 – 1940, Будапешт.

Купальниці (Fürdő nők)

Інв. № Ж-3625; полотно, олія, 69,5x100 см; справа внизу: Ivanyi-Grunwald

Поступлення: з приватної колекції в Ужгороді, 1957 р.

Літ.: Путівник 1972. С. 85; Путівник 1985. С. 100; Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 86, 217. кер.

Маньоки Адам (Mányoki Ádám)

Сокола, 1673 – 1757, Дрезден.

Портрет Миколи Дембовського, єпископа Кам'янця-Подільського. 1742 (Dembowski Miklós Kámjánec-Podilskij püspök portréja)

Інв. № Ж-6205; полотно, олія, 78x61,7 см; на звороті напис і дата: Debowski/ Bisk. Kamien/ A de Manyoki p. 1742

Поступлення: з Львівського історичного музею в 1984 р., до 1940 р. в Підгорецькому замку.

Літ.: Osztrovskij, Seleszt. Kat. 133, 9. кер.; Podhorce. S. 75, il. XXXIX, 373.

Портрет замовили на честь посвяти Миколи Дембовського в сан єпископа.

Штайнер Фюлоп (Steiner Fülöp)

Kittsee, 1812 – (?).

Портрет жінки. 1840 (Ismeretlen férfi portréja)

Інв. № Ж-742; полотно, олія, 45,5х38 см; справа внизу: Steiner 1840.

Поступлення: зі збірки Б. Ожеховича.

Літ.: Vadecki. S.72 (Portret nieznanego urzednika penzlem pesztenskiego artysty Filipa Steinera)

Мункачі Міхай (Munkácsy Mihály) (?)

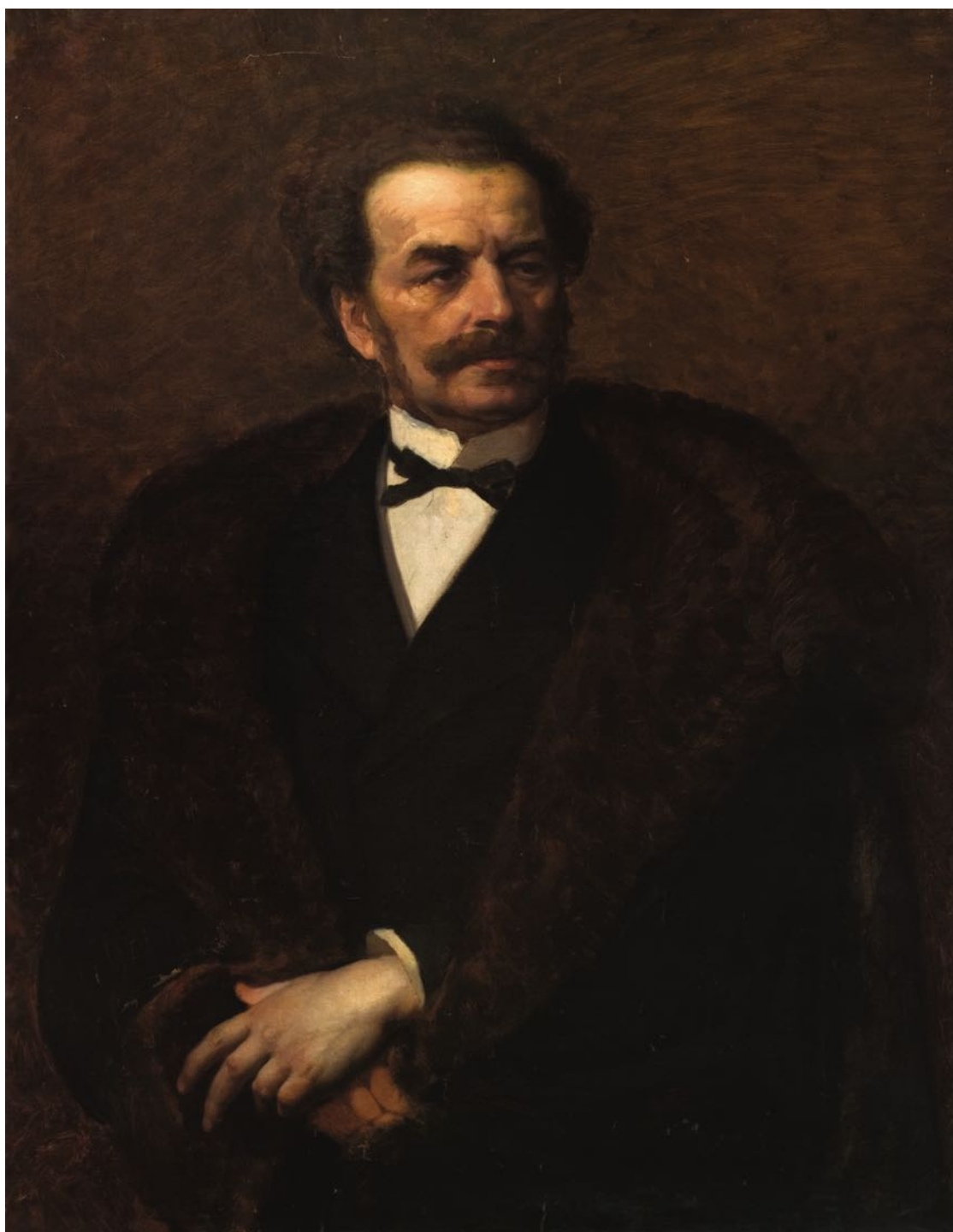
Мукачево, 1848 – 1900, Енденліх.

Портрет вченого (Tudós portréja)

Інв. № Ж-3655; полотно, олія, 101 x 80 см

Поступлення: куплено від приватної особи в Москві, 1958 р.

Літ.: Путівник 1972. С. 83 (Мункачі); Путівник 1985. С. 97, 98; Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 523, 145. кер. (як робота невідомого художника, портрет невідомого).

Горовіц Леопольд Стефан (Horowitz Lipót Stefán)
Портрет банкіра Кроненберга (Kronenberg bankár portréja)
Інв. № Ж-1695; полотно, олія, 98x75 см
Поступлення: зі збірки Б. Ожеховича.
Літ.: SAP. Т.3, s. 119.

Картина є меншого розміру авторською реплікою портрета (1879 р.) Леопольда Станіслава Кроненберга, що зберігається в Національному музеї у Варшаві.

Портрет баронеси Олени з Шимановських Бруницької. 1895 (Brunicka Simanovszka Helén bárónő portréja)

Інв. № Ж-1595; полотно, олія, 155x102,5 см; справа внизу: LHorowitz/1895

Поступлення: зі збірки Бруницьких, 1940 р.

Література: SAP. Т.3, S. 119.

Горовіц Леопольд Стефан (Horowitz Lipót Stefán)

Портрет артистки Гелени Матковської. 1887 (Matkovszka Helén színésznő portréja)

Инв. № Ж-919; полотно, олія, 82х62 см; справа вгори: LHorowitz 1887

Поступлення: зі збірки Б. Ожеховича.

Літ.: SAP. Т.3, S. 119.

Тан Мор (Than Mór)

Бече, 1828 – 1899, Трієст.

Суд Соломона (ескіз) (Salamon ítélete)

Інв. № Ж-3982; полотно на картоні, олія, 19,5х25,7 см; справа внизу: Than.

Поступлення: закуплено з приватної збірки в Москві в 1964 р.

Літ.: Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 364, 181. kep.

Пецеі Антал (Péczei Antal)

Будапешт, 1891 – 1960

Торгівля килимами

Інв. № Ж-4999; полотно, олія, 60x79,5 см; справа внизу підпис: Peczely A.

Поступлення: закуплено з приватної збірки у Львові, 1974 р.

Літ.: Osztrovskij, Seleszt. Kat. 317, 191. кер.; Схід. № 62.

Польцер Лайош (Polczer Lajos)

Шимонторня, 1902 – 1968, США.

Автопортрет (Őnarckép)

Інв. № Ж-4044; картон., олія, 49,7х34,5 см; справа внизу: Polczer Lajos

Поступлення: закуплено з приватної збірки у Львові, 1966 р.

Літ.: Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 195, 316. кр.

Дертяні Немет Дюла (Gyertyányi Németh Gyula)

Будапешт, 1892 – 1946, Будапешт.

Вихід з церкви (Після меси) (Mise után)

Інв. № Ж-3632; полотно, олія, 58,5x79 см; справа внизу: Gyertyani Nemeth Gy

Поступлення: з приватної колекції в Берегово, 1958 р.

Літ.: Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 72, 329. кер.

Ревес Імре (Révész Imre)

Шаторальяуйхей, 1859 – 1945, Виноградів.

Сільське подвір'я. Етюд (Falusi udvar. Tanulmány)

Інв. № Ж-3597; полотно, олія, 31x41,8 см

Поступлення: як вище в 1957 р.

Літ.: Ревес. С.11; Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 259.

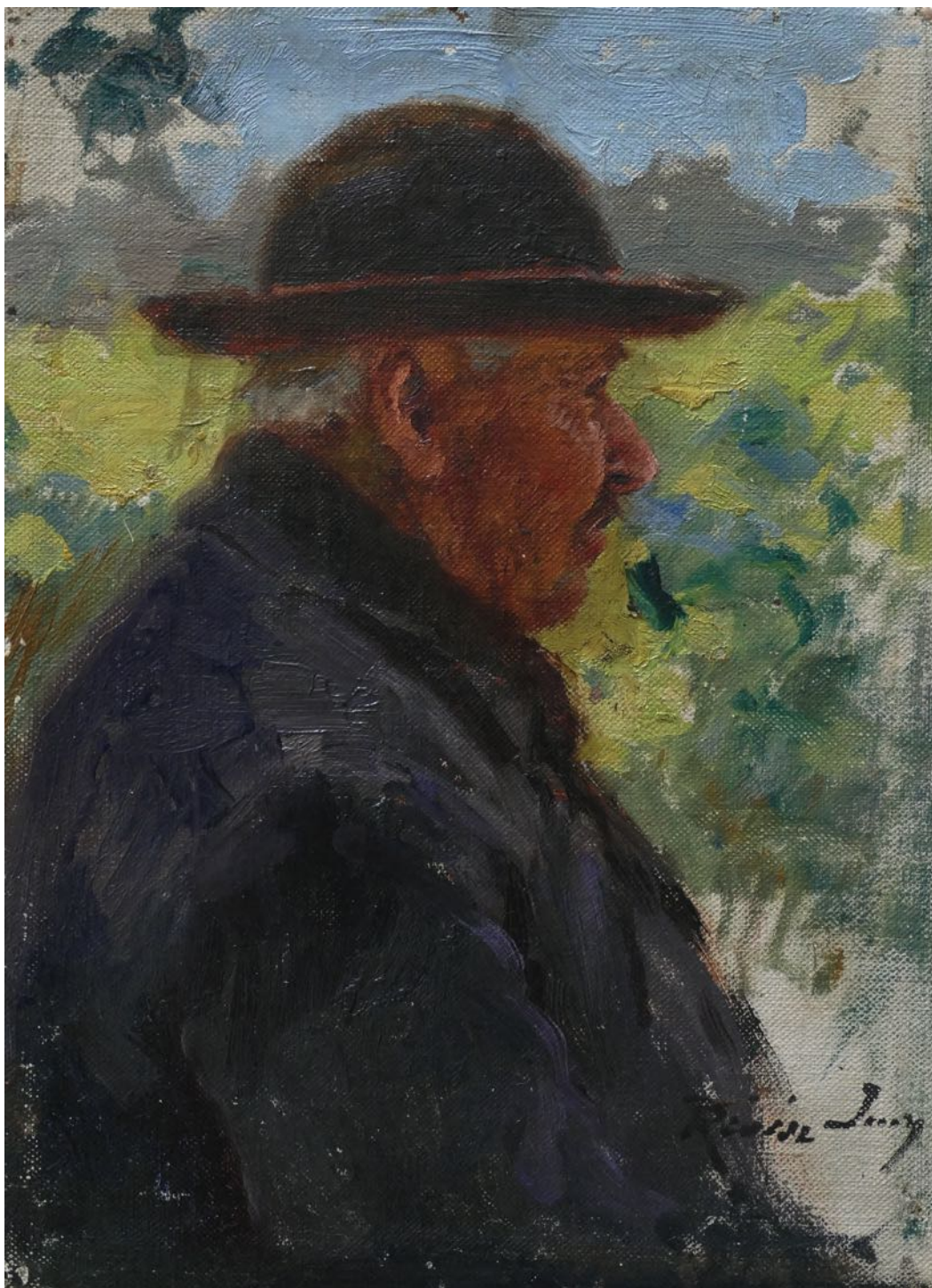
Невідомий художник ХХ ст. (Наслідувач Іштвана Беньовського)

Табун (A ménés)

Інв. № Ж-5053; полотно, олія, 59x78 см; справа внизу нерозбірливий підпис.

Поступлення: закуплено з приватної збірки у Львові в 1976 р.

Літ.: Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 528. 322. kép.

Ревес Імре (Révész Imre)

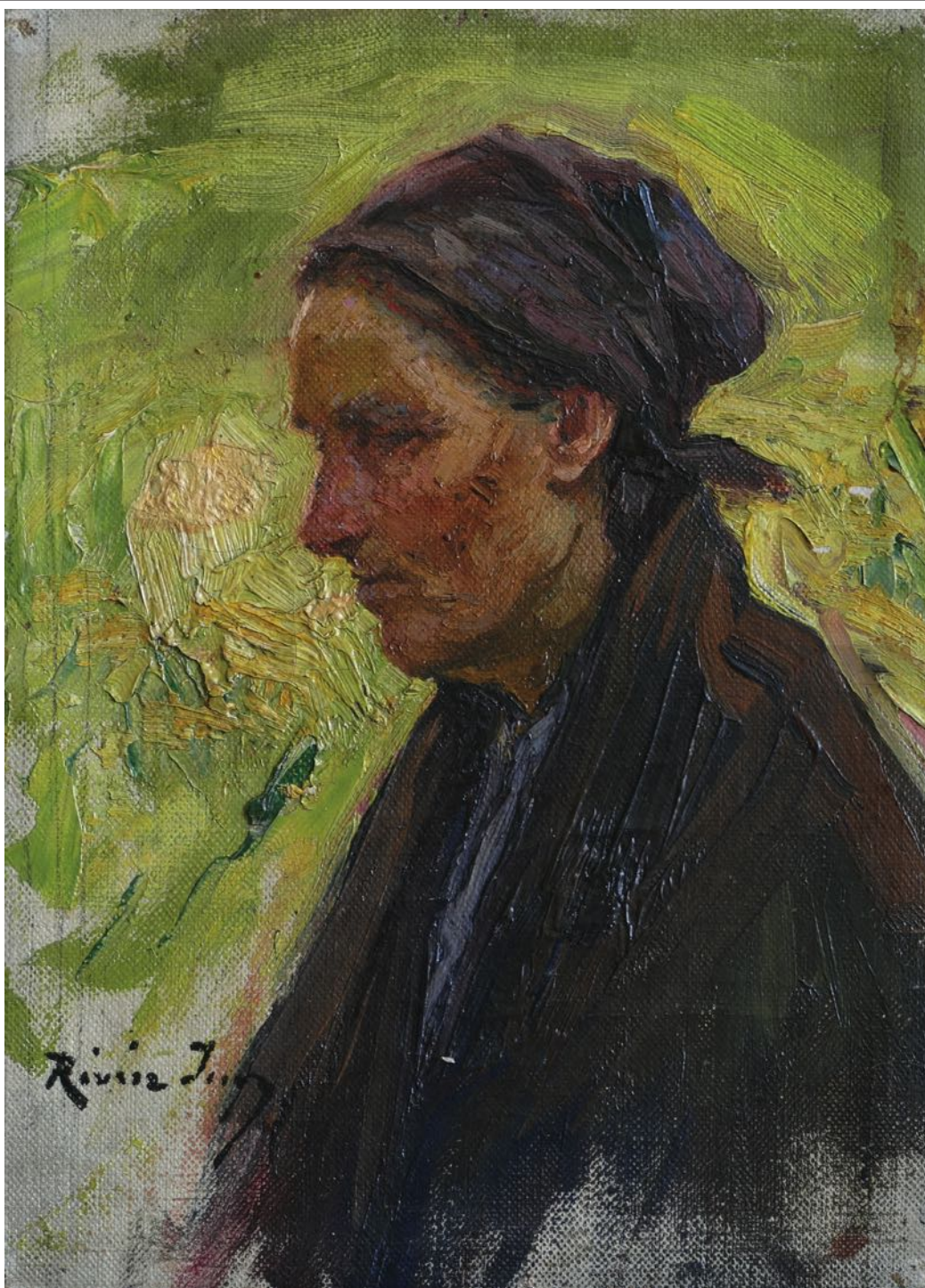
Шаторальяуйхей, 1859 – 1945, Виноградів.

Старий селянин (Őreg paraszt)

Інв. № Ж-3600; полотно, олія, 31x22,5 см; справа внизу: Revesz Imre

Поступлення: як вище в 1957 р.

Літ.: Ревес. С.12; Путівник 1972. С. 84; Путівник 1985. С.97; Osztrovskij, Seleszt. Kat. 280, 135.kep.

Ревес Імре (Révész Imre)

Шаторальяуйхей, 1859 – 1945, Виноградів.

Голова старої селянки (Öreg parasztasszony feje)

Інв. № Ж-3601; полотно, олія, 26,4x19,3 см; зліва внизу: Révész Imre

Поступлення: як вище в 1957 р.

Літ.: Ревеса. С.11; Путівник 1972. С. 84; Путівник 1985. С.97; Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 280, 135.kep.

Ревес Імре (Révész Imre)

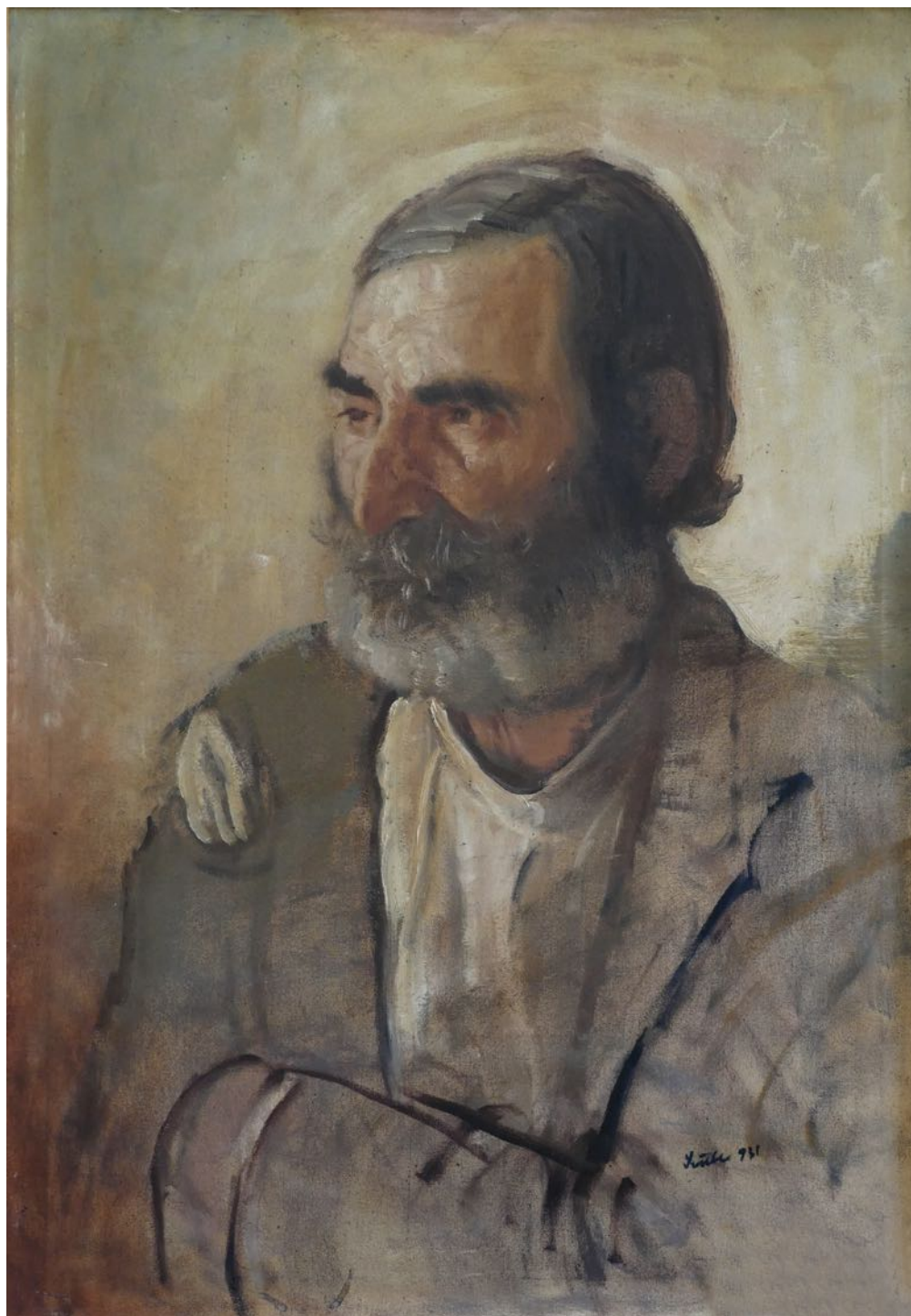
Шаторальяуйхей, 1859 – 1945, Виноградів.

Голова селянина (етюд) (Parasztfej (tanulmány))

Інв. № Ж-3599; картон, олія, 29,1x22 см; справа внизу: Revesz Imre

Поступлення: як вище в 1957 р.

Літ.: Ревес. С. 12; Osztrovskij, Seleszt. Kat. 283.

Сюле Петер (Szüle Péter)

Цеглед, 1886 – 1944, Будапешт.

Циган. 1931. (Cigány)

Инв. № Ж-3989; полотно, олія, 71,5x49,5 см; справа внизу на рукаві підпис й дата: Szüle 931

Поступлення: закуплено з приватної збірки в Берегово в 1964 р.

Літ.: Osztrovskij, Seleszt. Kat. 363, 175. кр.

Ольдяі Ференц (Olgay Ferenc)

Ясберень, 1872 – 1939, Будапешт.

Осінній вечір (Őszi este)

Інв. № Ж-3633; полотно, олія, 60,5x80 см; справа внизу підпис: Olgay F.

Поступлення: закуплено з приватної збірки в Берегово, 1958 р.

Літ.: Путівник, 1972. С. 85; Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 189, 156. кр.

Мадяр-Маннгаймер Густав (Magyar Mannheimer Gustáv)

Пешт, 1859 – 1937, Будапешт.

Туман (Köd)

Инв. № Ж-3990; фанера, олія, 25,3х37,7 см; зліва внизу: Magyar Mannheimer

Поступлення: з приватної збірки в Берегово, 1964 р.

Літ.: Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 131, 151. кеп.

Муссон Тівадар (Mousson Tivadar)

Хьодьес, 1887 – 1946, Тренчин.

Дівчата (Lányok)

Інв. № Ж-3603; картон, олія, 23x33 см; зліва внизу: Mousson

Поступлення: з приватної збірки у Львові, 1954 р.

Літ.: Путівник 1985. С. 100; Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 175, 298. кр.

Муссон Тивадар (Mousson Tivadar)

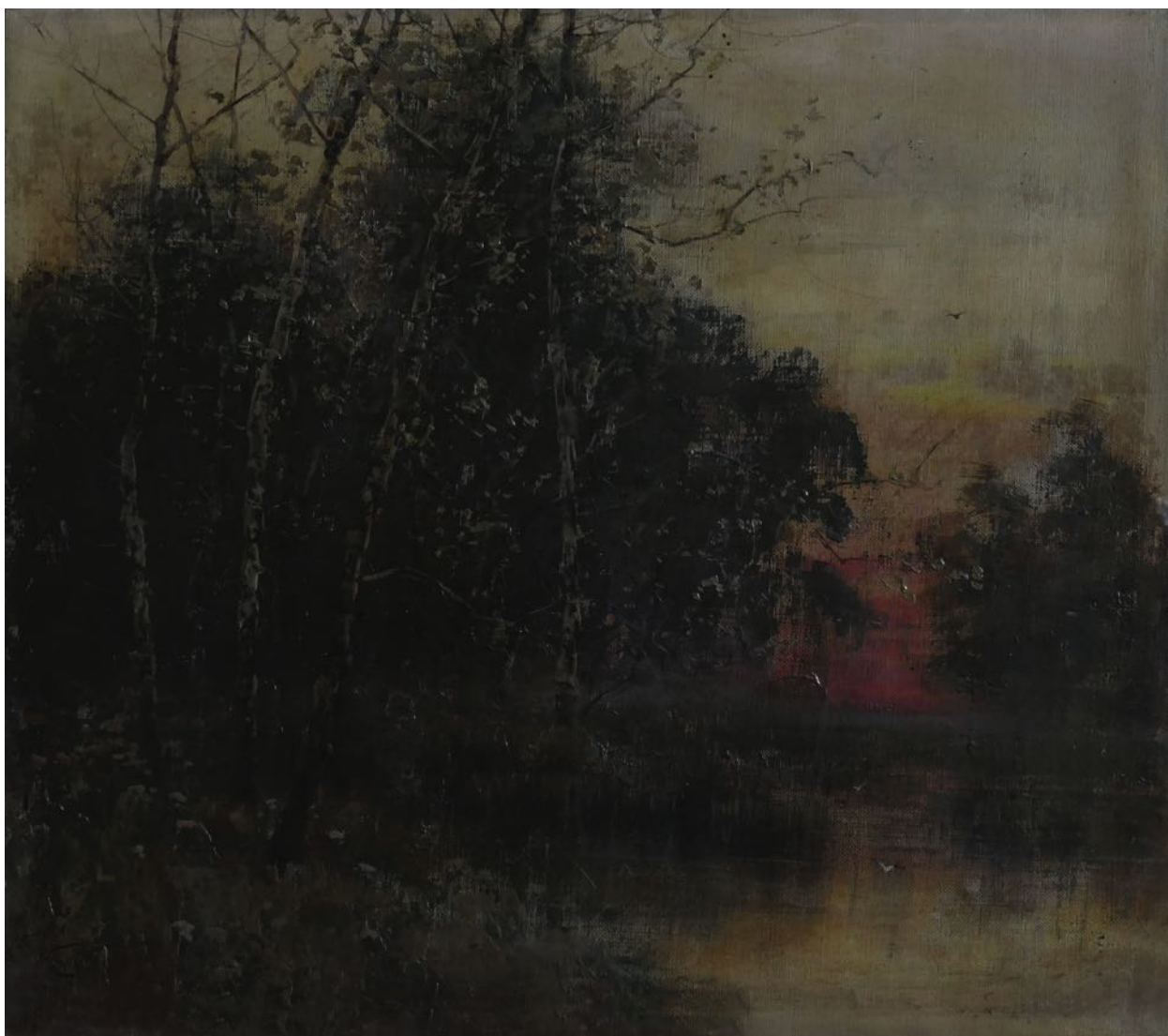
Хьодьес, 1887 – 1946, Тренчин.

На базарі (A piacos)

Инв. № Ж-3959; картон, олія, 33,5x41 см; справа внизу: Mousson I. Tivadar

Поступлення: з приватної збірки в Ужгороді, 1964 р.

Літ.: Путівник 1985. С. 100; Osztrovskij, Seleszt. Kat. 176, 324. кер.

Кезді-Ковач Ласло (Kézdi-Kovács László)

Пуста, 1864 – 1942, Будапешт.

Літній вечір.1904 (Nyári este)

Інв. № Ж-6178; полотно, олія, 40,1x45,2 см; зліва внизу: Kezdi-Kovacs L / 1904

Поступлення: з приватної збірки в Ужгороді, 1983 р.

Літ.: Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 102, 144. кеп.

Кезді-Ковач Ласло (Kézdi-Kovács László)

Пуста, 1864 – 1942, Будапешт.

Осінній вечір.1904 (Őszi este)

Інв. № Ж-6177; полотно, олія, 40,2x45,6 см; зліва вниз: Kézdi-Kovács L / 1904

Поступлення: з приватної збірки в Ужгороді, 1983 р.

Літ.: Osztrovskij, Seleszt. Kat. 103, 143. кеп.

Ревес Імре (Révész Imre)

Шаторальяуйхей, 1859 – 1945, Виноградів.

Присмерки (етюд) (Sötétedés (tanulmány))

Інв. № Ж-3593; фанера, олія, 21,5х25,8 см; зліва внизу: Revesz Imre

Поступлення: як вище в 1957 р.

Літ.: Ревес. С. 11; Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 295.

Маляр-Маннгеймер Густав (Magyar Mannheimer Gustáv)

Пешт, 1859 – 1937, Будапешт.

Буря (Vihar)

Инв. № Ж-3616; полотно, олія, 32,5x37,2 см; зліва внизу: Magyar Mannheimer

Поступлення: з приватної збірки у Львові, 1957 р.

Літ.: Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 131, 151. кр.

Селлеші Янош (Szöllösy János)

Чонград 1884 - ?

Жінка в кімнаті (Nő a szobában)

Інв. № Ж-3624; полотно, олія, 68x55 см; справа внизу: Szöllesy I.

Поступлення: закуплено з приватної збірки в Ужгороді в 1957 р.

Літ.: Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 354, 327. кер.

Сюле Петер (Szüle Péter)

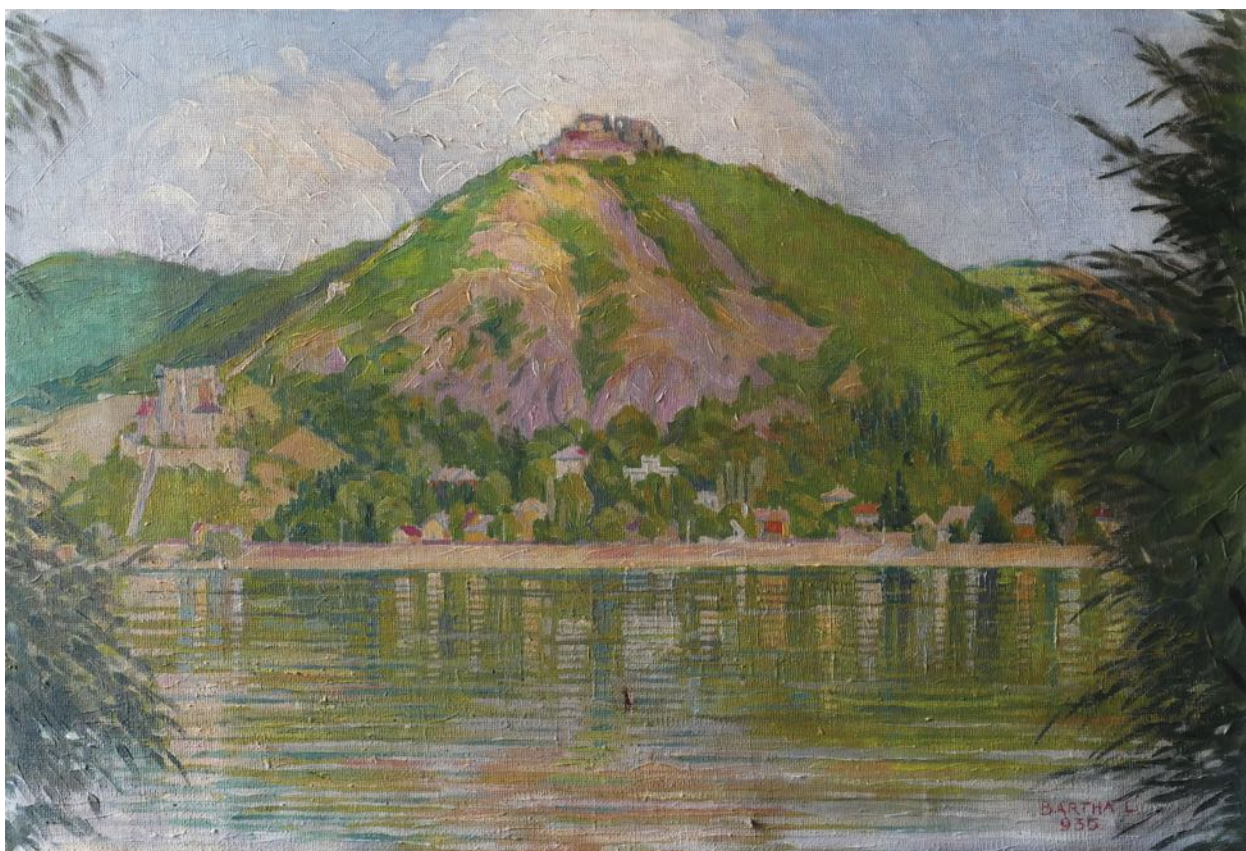
Цеглед, 1886 – 1944, Будапешт.

У саду. 1912 (A kertben)

Инв. № Ж-3623; полотно, олія, 46,5x37,7 см; справа внизу: Szüle/1912

Поступления: закуплено з приватної збірки в Ужгороді в 1957 р.

Літ.: Osztrovskij, Seleszt. Kat. 359, 168. кер.

Барта Ласло (Bartha László)

Клуж-Напока (Коложвар), 1908 – 1998, Кесег.

Вишеградський замок. 1935 (Visegrádi vár)

Інв. № Ж-6172; полотно, олія, 40x59,8 см; праворуч внизу підпис: BARTHAL/ 935.

Поступлення: з приватної колекції в Ужгороді, 1983 р.

Літ.: Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 20, 312. кер.

Ренесансний замок короля Матяша (літня резиденція) у Вишеграді, стародавній столиці угорського королівства, був зруйнований після османського завоювання. На час створення картини стояв руїною.

Котас Карой (Kötász Károly)

Пешт, 1872 – 1941, Будапешт.

Полудень (Dél)

Інв. № Ж-6173; полотно, олія, 35,2x45,6 см; справа внизу: KOTASZK

Поступлення: з приватної збірки в Ужгороді, 1983 р.

Літ.: Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 118, 183. кер.

Іван Сілард (Iván Szilárd)

Арадул Ноу, 1912 – 1988, Будапешт.

Пейзаж з хмарою (Felhős táj)

Інв. № Ж-3614; полотно, олія, 63,5x56 см; справа внизу нерозбірливий підпис.

Поступлення: закуплено з приватної збірки у Львові в 1957 р.

Картина поступила в музей як твір невідомого угорського художника. На підставі стилістичних ознак і підпису атрибутовано до творчості І. Сіларда.

Загораі Янош (Zahoray János)

Сігет, 1835 – 1909, Берегово.

Чоловічий портрет (Férfi portré)

Інв. № Ж-3634; п., о., 53x37 см, зліва внизу: Zahoray

Поступлення: з приватної колекції в Берегово, 1958 р.

Літ.: Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 472, 226. кер.

Медвей Аугуст фон (Medvey Agoston)

Львів, 1813 – 1870, Харків. Львів,

Портрет баронеси Франциски Гандель. 1843 (Handel Franciska bárónó portréja)

Інв. № Г-III-234; слонова кістка, акварель, гуаш, 9,7x8,7 см; справа внизу по краю: A. V. Medvey

Поступлення: зі збірки Ожеховича в Міську галерею Львова.

Літ.: Bachowski, Treter. S. 95, Nr 371, il. XVI; Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 142, 65. kep.

Медвей Аугуст фон (Medvey Agoston)

Львів, 1813 – 1870, Харків. Львів,

Портрет барона Гуго Ганделя (Báró Hugó Handel portréja)

Инв. № Г-III-235; слонова кістка, акварель, гуаш, 9,7x8,7 см; справа внизу по краю: A. V. Medvey

Поступлення: зі збірки Ожеховича в Міську галерею Львова.

Лит.: Bachowski, Treter. S. 95, Nr 372; Osztrovskij G., Seleszt D.. Kat. 143, 66. кер.

Медвей Август фон (Medvegy Agoston)

Львів, 1813 – 1870, Харків. Львів,

Портрет юнака. 1844 (Fiatalember portréja)

Інв. № Г-III-122; слонова кістка, акварель, гуаш, 10,5x8,4 см; зліва внизу: A. V. Medvegy 844

Поступлення: зі збірки Міської галереї Львова.

Літ.: Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 144, 63. ker.

Медвей Аугуст фон (Medvey Agoston)

Львів, 1813 – 1870, Харків. Львів,

Портрет жінки (Női portré)

Інв. № Г-III-12; слонова кістка, акварель, гуаш, 10,2x8,7 см; справа внизу: A. V. Medvey Поступлення: зі збірки Міської галереї Львова.

Літ.: Bachowski, Treter. S. 97, Nr 380; Osztrovskij, Seleszt. Kat. 145, 64. кеп.

Медвей Аугуст фон (Medvey Agoston)

Львів, 1813 – 1870, Харків. Львів,

Портрет молодої дами. 1858 (Fiatal hölgy portréja)

Інв. № Г-І-168; картон, акварель, 69х56 см; зліва внизу: А. Д. М. 1858

Поступлення: зі збірки І. Яковича в Міську галерею Львова.

Літ.: Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 146, 64. kép.

Штеріо Карой (Sterio Károly)

Молдова-Ноуе, 1822 – Будапешт, 1862.

Портрет чоловіка. 1842 (Férfi portréja)

Інв. № Г-III-184; папір, акварель, 22,5х22 см; зліва внизу: Sterio/ 842

Поступлення: зі збірки А. Пінінського, 1940 р.

Літ.: Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 346, 61. kép.

Ревес Імре (Révész Imre)

Шаторальяуйхей, 1859 – 1945, Виноградів.

Ескіз до картини «Вимагаємо хліба» бл. 1899 (Tanulmány a „Kenyeret követelünk” c.képhez)

Інв. № Г-І-732; папір, акварель, пастель, 20,3х29 см

Поступлення: закуплено з приватної збірки в Берегово в 1964 р.

Літ.: Ревес. С. 14; Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 237, 131. kép.

Ревес Імре (Révész Imre)

Шаторальяйхей, 1859 – 1945, Виноградів.

Роздуми (Merengés)

Інв. № Г-V-1178; папір, вугілля, крейда, 29x38,8 см

Поступлення: як вище в 1957 р.

Літ.: Ревес. С. 13. Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 222.

Картина намальована в другій половині 1890-х років.

Ревес Імре (Révész Imre)

Шаторальяуйхей, 1859 – 1945, Виноградів.

Селянин з цінком (Paraszt bottal)

Інв. № Г-V-1175; папір, вугілля, крейда, 46,8x43 см., На звороті начерк жінки з книжкою.

Поступлення: закуплено з приватної збірки автора для Київського державного музею західного й східного мистецтва, звідки передано до ЛДКГ в 1957 р.

Літ.: Ревес. С. 14; Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 239.

Ревес Імре (Révész Imre)

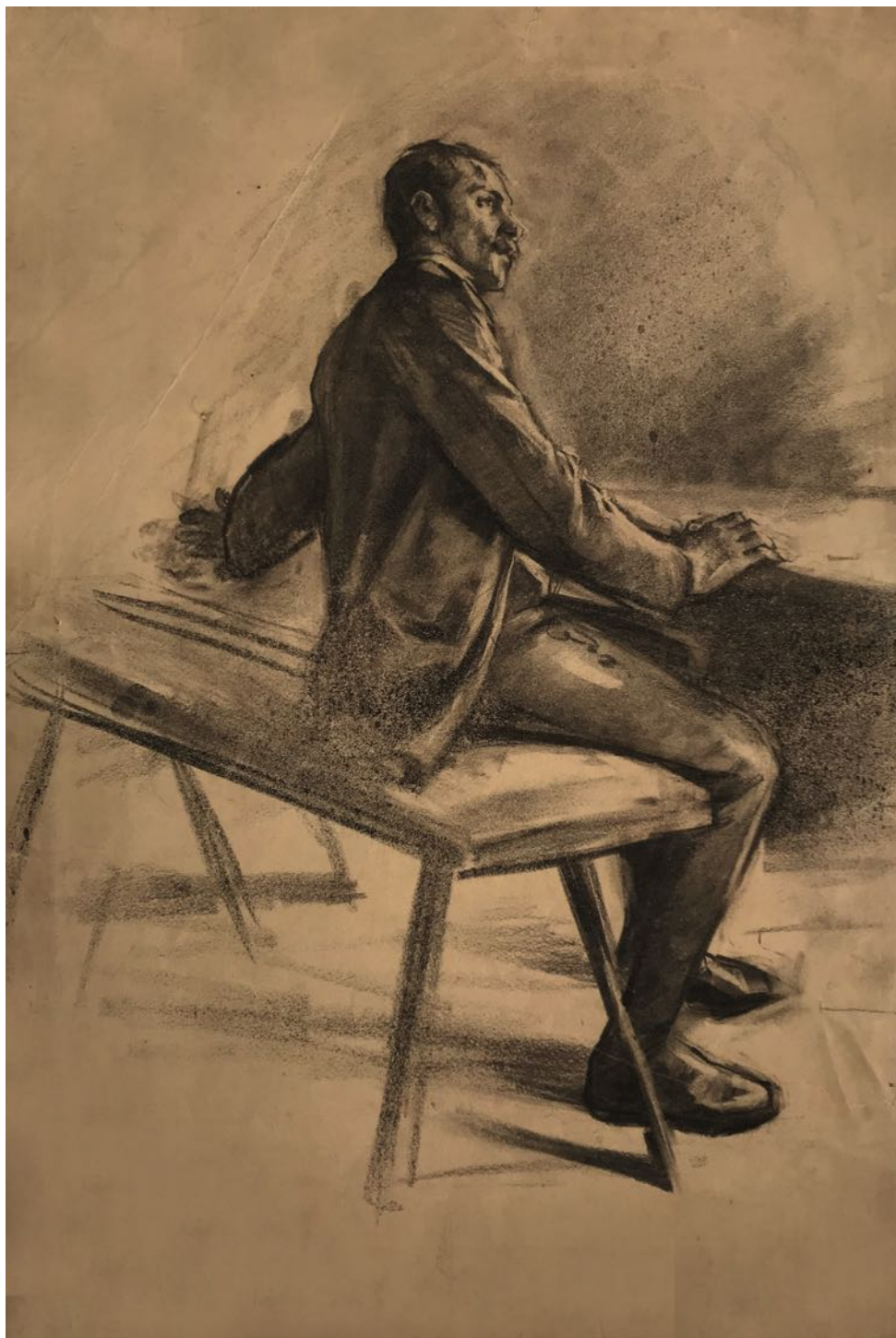
Шаторальяуйхей, 1859 – 1945, Виноградів.

Стара, що сидить (Етюд до картини «Селянські думи») (Ülő öregasszony)

Інв. № Г-V-1177; папір, вугілля, крейда, 48,2x35 см

Поступлення: як вище в 1957 р.

Літ.: Ревес. С. 13; Osztrovskij, Seleszt. Kat. 276.

Ревес Імре (Révész Imre)

Шаторальяуйхей, 1859 – 1945, Виноградів.

Чоловік, що сидить на лавці (Lócsán ülő ember)

Інв. № Г-V-1181; папір, вугілля, крейда, 53х36 см

Поступлення: як вище в 1957 р.

Літ.: Osztrovskij, Seleszt. Kat. 231.

Ревес Імре (Révész Imre)

Шаторальяуйхей, 1859 – 1945, Виноградів.

Малярня двох постатей в молитві (1910-1911) (Két imádkozó alakot ábrázoló rajz)

Інв. № Г-V-1174; папір, вугілля, крейда, 49,8x33 см

Поступлення: як вище в 1957 р.

Літ.: Ревес. С. 13; Osztrovskij, Seleszt. Kat. 264.

Ескіз до настінних розписів в Нодьбані.

Ревес Імре (Révész Imre)

Шаторальяуйхей, 1859 – 1945, Виноградів.

Селянка, що сидить (1920) (Ülő paraszasszony)

Інв. № Г-V-1182; папір, вугілля, крейда, 62,5x46,5 см, справа внизу авторська монограма: R1

Поступлення: як вище в 1957 р.

Літ.: Ревес. С. 13; Osztrovskij, Seleszt. Kat. 274, 133. ep.

Ескіз до картини «Чищення кукурудзи».

Ревес Імре (Révész Imre)

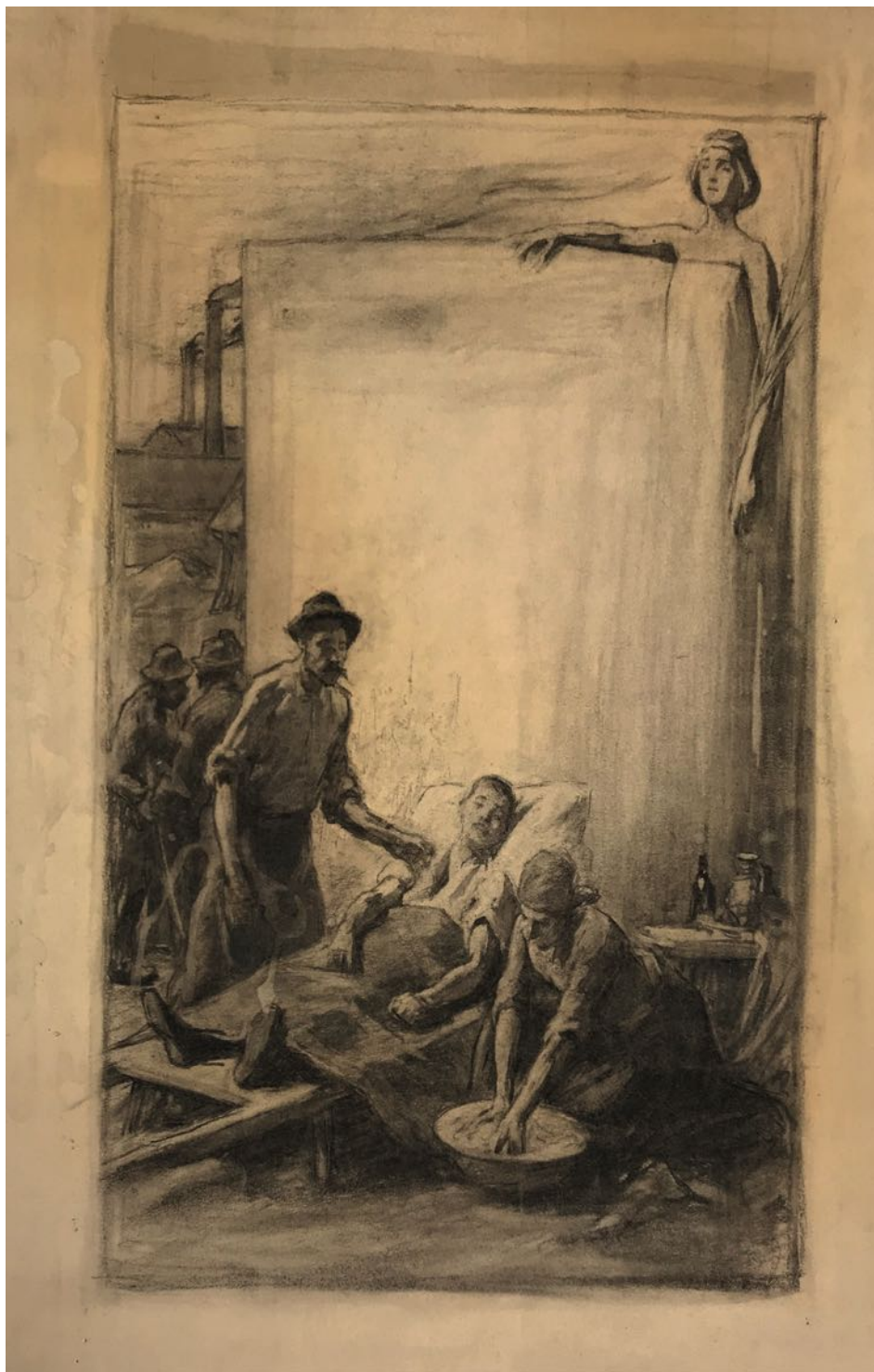
Шаторальяуйхей, 1859 – 1945, Виноградів.

Зустріч (бл. 1900) (Találkozás)

Інв. № Г-V-1183; папір, пастель, вугілля, крейда, 64,5x45,5 см

Поступлення: як вище в 1957 р.

Літ.: Ревес. С. 13, іл. С. 29; Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 262, 103. кр.

Ревес Імре (Révész Imre)

Шаторальяуйхей, 1859 – 1945, Виноградів.

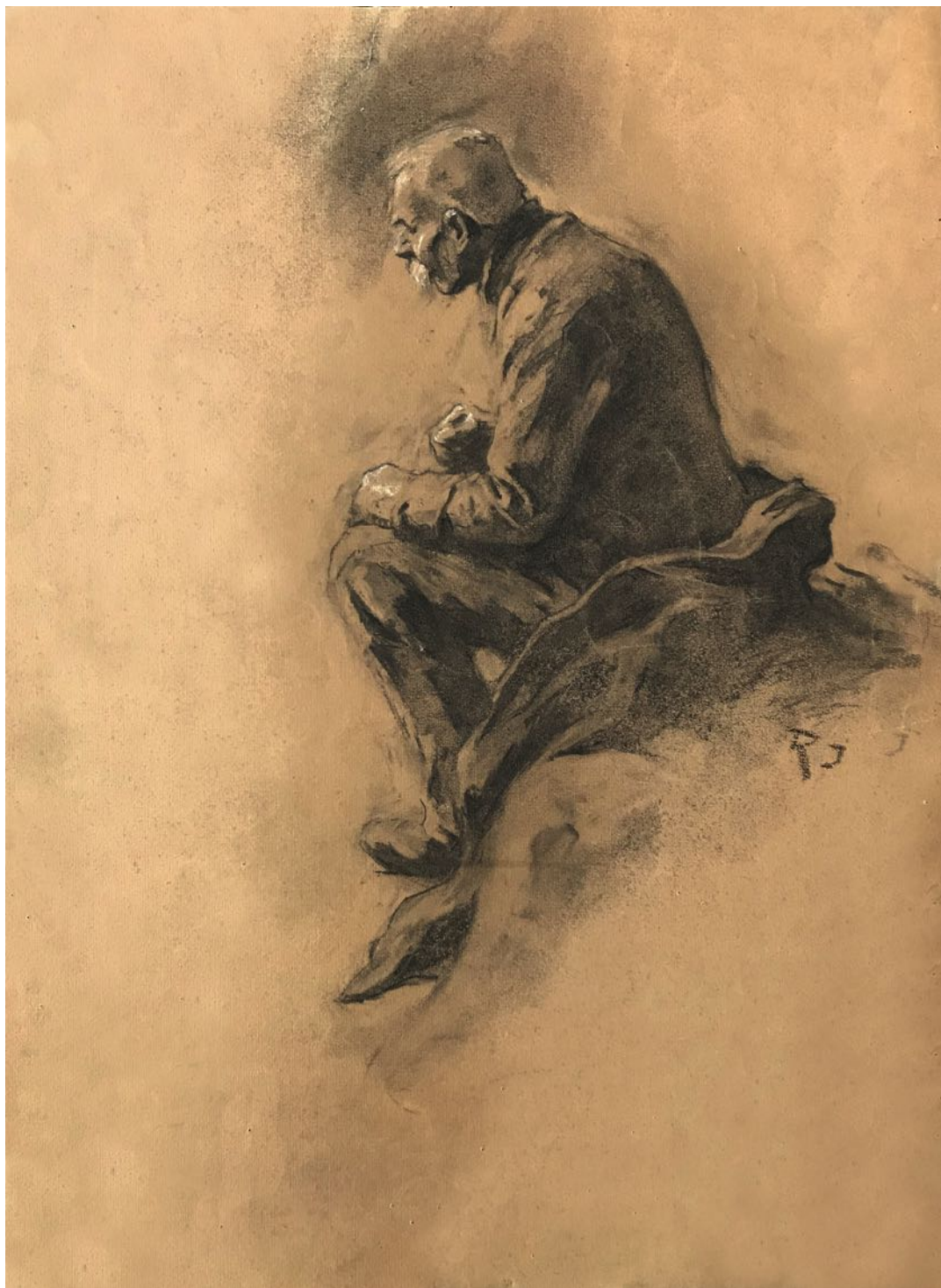
Перша допомога (Elsősegély)

Інв. № Г-V-1176; папір, вугілля, крейда, 39х28,5 см

Поступлення: як вище в 1957 р.

Літ.: Ревес. С. 13; Osztrovskij, Seleszt. Kat. 223.

Ескіз до дипломної роботи.

Ревес Імре (Révész Imre)

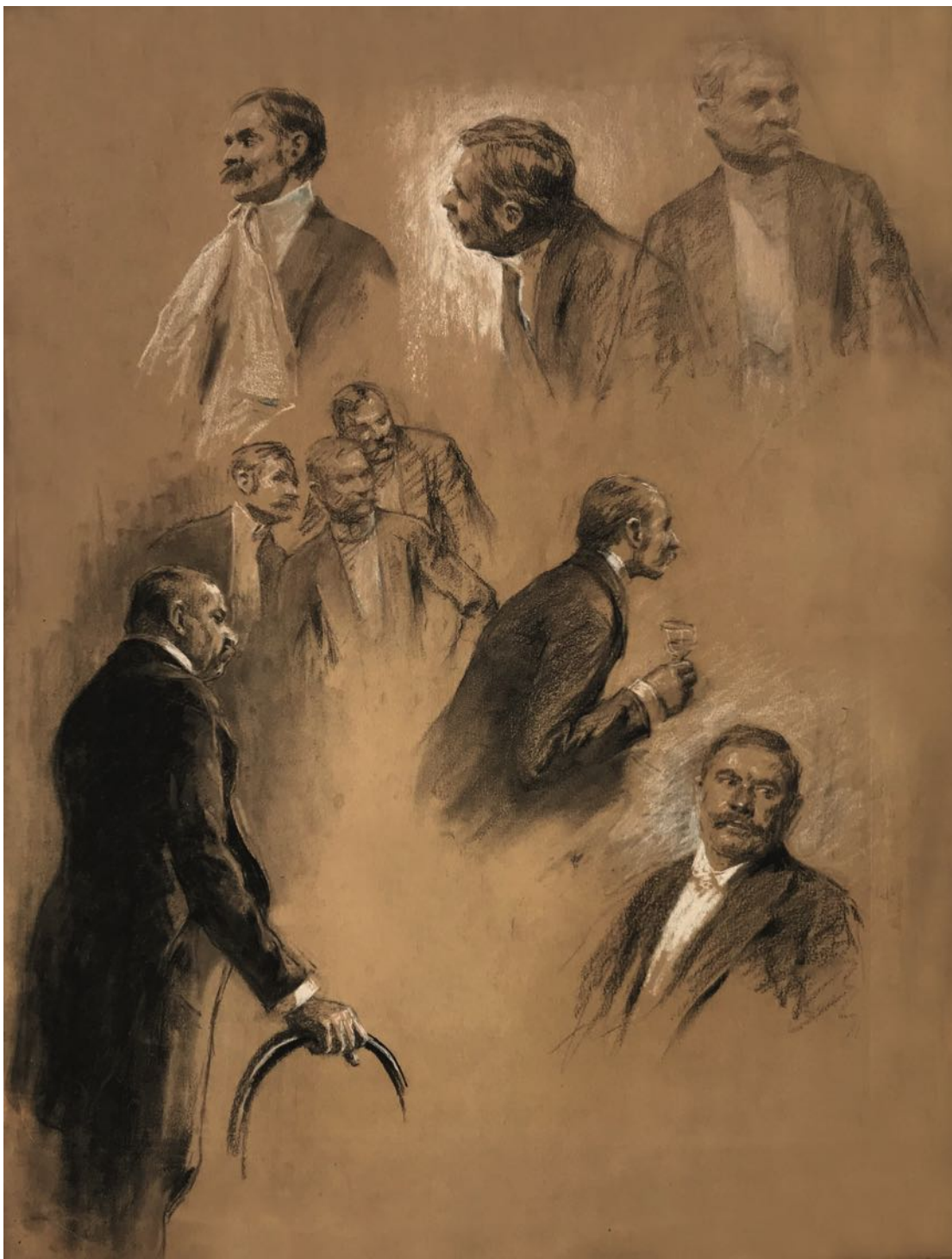
Шаторальяуйхей, 1859 – 1945, Виноградів.

Старий, що сидить (1910) (Pihenő öregember)

Інв. № Г-V-1184; папір, вугілля, крейда, 54x39,5 см, праворуч: RI

Поступлення: як вище в 1957 р.

Літ.: Ревес. С. 13; Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 265.

Ревес Імре (Révész Imre)

Шаторальяуйхей, 1859 – 1945, Виноградів.

Ескізи чоловічих постатей (Emberi alakok tanulmányai)

Інв. № Г-V-1185; папір, вугілля, крейда, 63x48 см

Поступлення: як вище в 1957 р.

Літ.: Ревес. С. 14; Osztrovskij G., Seleszt. Kat. 232.

Ревес Имре (Révész Imre)

Шаторальяуйхей, 1859 – 1945, Виноградів.

Ескізи чоловічих постатей (Emberi alakok tanulmányai) (Зворот)

Інв. № Г-V-1185; папір, вугілля, крейда, 63x48 см

Поступлення: як вище в 1957 р.

Літ.: Ревес. С. 14; Osztrovskij G., Seleszt. Kat. 232.

Ревес Імре (Révész Imre)

Шаторальяуйхей, 1859 – 1945, Виноградів.

Чоловік в капелюсі (Férfi kalarban)

Інв. № Г-V-1180; папір, вугілля, крейда, 32,7x49 см

Поступлення: як вище в 1957 р.

Літ.: Ревес. С. 13; Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 252.

Ревес Імре (Révész Imre)

Шаторальяўхей, 1859 – 1945, Виноградів.

Чищення кукурудзи (Kukoricarattogtatás)

Інв. № Г-IV-1120; папір, літографія, 40 x 60 см

Поступлення: як вище в 1957

Перлротт-Чаба Вілмош (Perlrott-Csaba Vilmos)

Бекешчаба, 1880 – 1955, Будапешт.

Бичування Христа. 1921 (Krisztus megkorbácsolása)

Інв. № Г-IV-1615; папір, літографія, 52x39,2 см, справа внизу навкіс олівцем: Perlrott Csaba 1921

Поступлення: закуплено з приватної збірки, 1984 р.

Пераротт-Чаба Вілмош (Perlrott-Csaba Vilmos)

Бекешчаба, 1880 – 1955, Будапешт.

Коронування Богоматері. 1921 (Szűzanya megkoronázása)

Инв. № Г-IV-1617; папір, літографія, 51,7x39 см, справа внизу фіолетовим олівцем: Perlrott Csaba 921

Поступлення: закуплено з приватної збірки, 1984 р.

Невідомий художник ХХ ст.

Ужгородський замок (Az Ungvári vár)

Інв. № Г-І-665; папір, акварель, 28,5x41 см; у нижньому лівому кутку: JUHARAS

Поступлення: закуплено з приватної колекції у Львові в 1957 р.

Ревес Імре (Révész Imre)

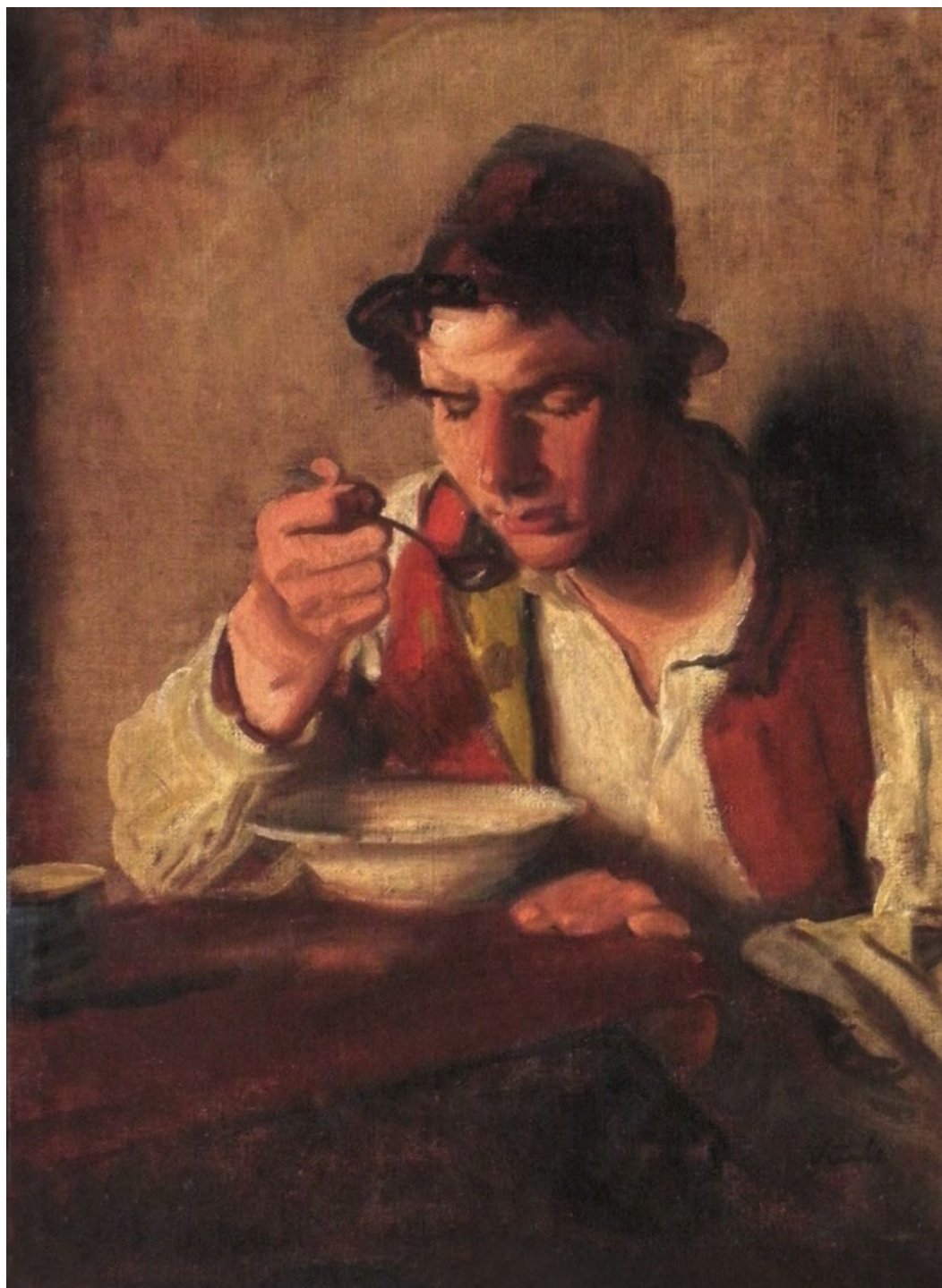
Шаторальяуйхей, 1859 – 1945, Виноградів.

Вечір (Este)

Інв. № Г-II-186; папір, пастель, 22,7x32 см

Поступлення: як вище в 1957 р.

Літ.: Ревес. С. 14; Osztrovszkij, SelesztKat. 304, 106. кеп.

Сюле Петер (Szüle Péter)

Цеглед, 1886 – 1944, Будапешт.

Сніданок батрака (Napszámos reggelije)

Інв. № Ж-3630; полотно, олія, 78,5x59 см; справа внизу: Szüle

Поступлення: закуплено з приватної збірки в Берегово в 1958 р.

Літ.: Путівник 1972. С. 85; Путівник 1985. С. 99–100; Osztrovszkij, Seleszt. Kat. 360, 170. кр.

Література та її скорочення

Алєшина

Алєшина М. Венгерская живопись в музеях СССР. Советско-венгерские связи в художественном творчестве. Москва, 1975.

Ангели

Ангели. Київ: Артбук, 2019.

Государственный Эрмитаж. Западноевропейская живопись: Каталог. Т. 2. Ленинград: Искусство, 1977.

Інвентар Оссолінеум

Boss Rkps, 17093. Inwentarz Zakladu Narodowego im. Osslinskich we Lwowie. K 106. Nr. 141

Каталог

Львівська державна картинна галерея: каталог художніх творів. Київ, 1955.

Кирими И. К. Натюрморты Венгерской Национальной галереи. Будапешт: Корвина, 1977.

Путівник 1972

Львівська картинна галерея : путівник / відп. ред. О. Рішко. Львів, 1972.

Путівник 1985

Львівська картинна галерея: путівник / заг. ред. та упор. О.Пеленська. Львів, 1985.

Ревес

Персональна виставка творів художника Ревеса Імре : каталог. Ужгород, 1955.

Стець

Стець С. Портрет російського генерала. Львівська національна галерея мистецтв ім. Б. Г. Возницького : дослідження і матеріали : наук. зб. / упор. Ю.

Бірюльов, В. Пішик. Львів : Центр Європи, 2016. Вип. 5 : 2016. С. 92–94.

Схід

Схід у творчості європейських художників : каталог виставки. Львів 2008.

Тихомиров А. Искусство Венгрии IX-XX вв. Москва: Издательство Академии художеств СССР, 1961.

Шотмар І. Венгерская национальная галерея : альбом. Будапешт: Корвина, 1976.

Bachowski, Treter

Bachowski W., Treter M. Wystawa miniatur i sylwetek we Lwowie: katalog. Lwów, 1912.

Badecki

Badecki K. Zbiory Bolesława Orzechowicza. Lwów, 1922.

Katalog

Katalog Museum imienia Lubomirskich. Lwów, 1877.

Muzeum

Muzeum imienia Lubomirskich. Lwów, 1889.

Nemeth L. Moderne ungarische Kunst. Budapest: Corvina, 1969.

Osztrovskij, Seleszt

Osztrovskij G., Seleszt D. Manyokitol Aba Novakig: Magyar Képzőművészet A Szovjetunio Muzeumaiban. Budapest: Képzőművészeti Kiado, 1988.

Podhorce

Ostrowski J. K., Petrus J. T. Podhorce. Dzieje wnętrz pałacowych i galerii obrazów. Kraków : Zamek Królewski na Wawelu, 2001.

Przewodnik

Przewodnik po Muzeum imienia książąt Lubomirskich we Lwowie. Lwów, 1909.

SAP

Słownik artystów polskich i obcych w Polsce działających. Wrocław, 1971–2016. T. 1–10.

Thieme-Becker

Thieme U., Becker F. Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von Antike bis zur Gegenwart. Leipzig, 1907–1947. Bd. 1–36.

Ревес Імре (Révész Imre)

Шаторальяуйхей, 1859 – 1945, Виноградів.

Вулицька (Kisutca)

Інв. № Г-ІІ-185; папір, пастель, 43x42 см

Поступлення: як вище в 1957 р.

Літ.: Ревес. С. 14; Osztrovskij, Seleszt. Kat. 301.

Зміст

6

СВІТЛАНА СТЕЦЬ

Угорське мистецтво

в збірці Львівської національної галереї мистецтв імені Бориса Возницького

14

SVITLANA STETS

Magyar művészet

a Borisz Voznickij nevű Lvovi Nemzeti Művészeti Galéria gyűjteményben

24

УГОРСЬКА РАПСОДІЯ

живопис

графіка

скульптура

MAGYAR RAPSZÓDIA

festészet

grafika

szobrászat

79

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ